

Täysistunto

Keskiviikko 18.3.2026 klo 14.00—17.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 21/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamista. Hallitusohjelmaan perustuvilla muutoksilla on tarkoitus selkeyttää työperäisen hyväksikäytön rangaistavuuden edellytyksiä sekä kiristää väärinkäytöksistä määrättäviä rangaistuksia. Lisäksi tavoitteena on puuttua suomalaisille työmarkkinoille aiheutuvaan vääristymään, joka on seurausta ulkomaalaisten työntekijöiden houkuttelemisesta Suomeen harhaanjohtavin lupauksin. Hyväksikäyttöä on raportoitu muun muassa siivous-, ravintola-, rakennus-, puutarha- ja kausityöaloilla.

Kiskonnan tapaista työsyryntää koskeva rikoslain säännös korvattaisiin uudella kiskontaa työelämässä koskevalla säännöksellä ja sen törkeällä tekemuodolla, josta tuomittaisiin vähintään neljän kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotettaisiin kiskontaan työelämässä ja sen törkeään tekemuotoon. Liiketoimintakiellosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että liiketoimintakieltoon voitaisiin määrätä, jos liiketoiminnassa on syyllistytty kiskontaan työelämässä tai törkeään tekemuotoon. Pakkokeinolakia muutettaisiin siten, että telekuuntelun mahdollistavien rikosten listaan lisättäisiin törkeä kiskonta työelämässä. Lisäksi ehdotetaan rikoslain muuttamisen johdosta tarvittavien muutosten tekemistä muuhun lainsäädäntöön.

Kuten edellä totesin, muutokset perustuvat hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan työntekijöiden hyväksikäytön estämiseksi kiristetään merkittävästi väärinkäytöksistä määrättäviä rangaistuksia. Lainmuutoksilla pantaisiin samalla täytäntöön myös hallituksen työperäisen hyväksikäytön vastaiseen toimenpideohjelmaan kuuluva rikoslainsäädäntöä koskeva toimenpide, jonka mukaan korotetaan työelämässä tapahtuvan hyväksikäytön rangaistavuutta ja laajennetaan oikeushenkilön rangaistusvastuun alaa. Tuohon hallitusohjelmakirjaukseen ja tämän esityksen sisältöön on vaikuttanut se, että viranomaisten mukaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

työperäinen hyväksikäyttö, kuten alipalkkaus, on ilmiönä viime vuosina lisääntynyt ja muuttunut aiempaa ammattimaisemmaksi. Valtiovallan tehtävänä on turvata perusoikeuksien toteutumista, kuten suojata heikompaa osapuolta kohtuuttomilta oikeustoimilta ja turvata myös omaisuudensuojaa ja oikeutta hankkia toimeentulo valitsemallaan työllä. Esi-tyksen tavoitteena on myös estää sopimatonta ja vahingollista liiketoimintaa liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi sekä tasavertaisten kilpailumahdollisuuksien turvaamiseksi. Työperäinen hyväksikäyttö on omiaan vinouttamaan laillisten työmarkkinoiden toimintaa.

Uudet rangaistussäännökset kiskonnasta työelämässä ja sen törkeästä tekemuodosta selkiyttäisivät työperäisen hyväksikäytön rangaistavuutta ja helpottaisivat työperäiseen hyväksikäyttöön soveltuvien säännösten soveltamista. Rangaistavuuden edellytyksenä ei olisi enää esimerkiksi se, että työntekijän tulee esittää, että menettely on työntekijää syrjivää. Hyväksikäyttöön tulee voida puuttua riippumatta siitä, onko menettely samalla syrjivää vai ei. Rangaistuksen yhtenä kiintopisteenä olisi se, että palvelussuhteeseen liittyvät vastikkeet, kuten työ ja palkka, ovat selvästi epäsuhteessa toisiinsa. Arvioinnin keskiössä on tosin sanoen se, maksetaanko työstä asianmukainen vastike. Rangaistussäännökset soveltuisivat siten alipalkkaukseen mutta myös alipalkkausta laajempaan hyväksikäyttöön, kuten esimerkiksi kynnysrahojen perintään. [Arto Satonen: Kyllä, oikein!]

Sääntelyn selkeyttämisen lisäksi kyse olisi myös rangaistusten kiristämisestä. Uudessa törkeässä tekemuodossa rangaistusminiminä olisi vankeusrangaistus, joka voisi nousta siis jopa neljään vuoteen.

Koska työntekijöihin ja työelämään kohdistuvat rikokset liittyvät yleensä tavalla tai toisella elinkeinotoimintaan, myös oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotetaan kyseisiin rikoksiin. Rikokset toimisivat myös nimenomaisina perusteina määrätä tekijä liiketoimintakieltoon. Ehdotettujen muutosten myötä työperäisen hyväksikäytön keinot eivät enää jatkossa näyttäydy yhtä houkuttelevina, millä on myönteisiä vaikutuksia työntekijöiden oikeuksien toteutumiseen ja ylipäättään työmarkkinoiden toimintaan.

Hallituksen esityksen taustalla on oikeusministeriön asettaman työryhmän yksimielinen mietintö. Mietintö oli laajalla lausuntokierroksella, jonka pohjalta perusteluita on kehitetty mahdollisimman hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.07 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monasti tässä salissa olen lausunut kiitokseni ministeri Merelle, kun hän on tuonut hyviä esityksiä tänne käsitteelyyn, ja nyt taas on oikein erityisen kiitoksen aika. Tästä työperäisestä hyväksikäytöstä on tässä huoneessa, tässä salissa puhuttu vuosikaudet, mutta tosiaan tarvittiin perussuomalainen oikeusministeri ennen kuin saatiin asia nytkähtämään oikein kunnolla eteenpäin.

No, viime syksynähän tämä samainen asia nousi julkiseen keskusteluun monessakin mediassa muistaakseni tämän toimittaja Paavo Teittisen kirjan myötä. Tässä julkisessa keskustelussa, mitä käytiin, aika usein korostui se, kuinka nimenomaan maahanmuuttajia sorretaan työpaikoilla, mutta valitettavan usein jäi mainitsematta sitten se tosiseikka, että myös nämä hyväksikäyttäjät ovat usein näitten uhrien maanmiehiä eli maahanmuuttaja-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

taustaisia yritysten omistajia nimenomaan ravintola-, rakennus- ja sitten erityisesti siivousalalla.

Kiitos, että viette tätä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.09 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri Leena Merta on ollut usein aihe kiittää ja jälleen tänään kiitän hyvistä työstä. Työperäisen hyväksikäytön rangaistavuus on erittäin odotettu toimenpide, kiitos siitä.

Tällainen toiminta työmarkkinoilla on vääristänyt meidän kilpailutilannetta rakennus- alalla, kausityössä ja monessa muussa, ja itse uskon, että tämä rangaistusten tiukentaminen toimii tässäkin tapauksessa, esimerkiksi liiketoimintakielto.

Kysyisin oikeusministeri Mereltä valvontaresurssien riittävyydestä tähän ja sitten siitä, että jos yritys on ulkomaalainen ja tulee esimerkiksi Suomeen tarjoamaan EU:n sisällä tiettyjä palveluita, miten tämä saadaan siihen kohdistettua. Tai kun on alihankintaketjuja, joissa alihankkijayritys rikkoo näitä säädöksiä, onko silloin rangaistavuus ohjattavissa myös siihen varsinaiseen pääurakointiyhtiöön?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

14.10 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että työperäisessä hyväksikäytössä tämä hyväksikäyttävä taho toimii väärin. Samaan aikaan on tunnustettava, että kärsijänä on tämä hyväksikäytettävä, sekä suomalaiset työmarkkinat että myös suomalainen työntekijä. Tässähän siis poljetaan paitsi normaaleja työehtoja, normaaleja palkkatasoja ja käytetään monesti hyväksi ihmisen heikkoa asemaa. Kuten tässä hyvin lakivaliokunnan puheenjohtaja Eerola toi esille, monesti se kytkeytyy siihen, että tekijät ja uhrin ovat molemmat maahanmuuttajataustaisia. Sen takia on ehdottoman hienoa, että meidän oikeusministerimme Meri tuo tällaista kiristävää lainsäädäntöä ja rangaistuksia kiristävää lainsäädäntöä tänne eduskuntaan — ei ole ensimmäinen kerta ja toivottavasti ei myöskään viimeinen kerta. Tälläkin kertaa kiitän teitä siitä, oikeusministeri Meri.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.11 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys, mikä on nyt lähetekeskustelussa, on kyllä tervetullut, totta kai. Tällä kaudella olemme toki nähneet paljon työntekijöitä ja työelämää koskevia lakiesityksiä hallitukselta, ja useat ovat kyllä olleet niitä heikentäviä esityksiä, valitettavasti. Elikkä tämä suunta on oikea. Hyvä, että työntekijöitten oikeuksia lähdetään parantamaan, ja kiitän ministeriä tästä esityksestä. Toki tämä ei ole ihan vielä riittävä. Voisi odottaa vielä enemmänkin tehtäväksi näitten asioiden eteen, esimerkiksi juuri työperäisen hyväksikäytön estämiseksi. Kysynkin, ministeri Meri, olette aiemmin antanut tukenne esimerkiksi ammattiliittojen kanneoikeudelle: vieläkö tämä tukenne on voimassa, ja tuleeko tämän asian osalta tapahtumaan myönteisiä asioita? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

14.11 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mukava nähdä työelämäpuolelle lainsäädäntöä, joka todennäköisesti yhdistää eri puolueita ja josta voidaan varmaan hyvin pitkälti olla samaa mieltä, että tämä esitys on lähtökohtaisesti hyvä.

Työperäisestä hyväksikäytöstä pitäisi pystyä pääsemään eroon, ja minun mielestäni tämä laki on oiva askel kohti sitä, ja toivon, että se sitten tulee positiivisesti myös sinne työelämään vaikuttamaan. Me aloiteltiin tuolla työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa jo tämän asian ennakkokäsittely, ja kuulemiset jatkuvat, ja toivottavasti saadaan siellä vielä lisää tietoa tästä.

Erityisen hyvänä itse näen tämän liiketoimintakiellon ja sen, että tämmöisiä rikoksia voidaan määrittää törkeiksi.

Kiitos tästä esityksestä, ja jäämme seuraamaan, mitä sitten tuleman pitää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

14.12 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan myös kiittää hallitusta ja ministeriä erittäin tärkeästä lakiesityksestä.

Usein nimenomaan ulkomaalaiseen työvoimaan kohdistunut työriisto on ollut suomalaisen yhteiskunnan ja oikeusjärjestyksen häpeäpilkku, ja tämä lakiesitys on siitäkin näkökulmasta erittäin tärkeä. Olemme joutuneet lukemaan viime aikoina mediasta näitä esimerkiksi kitapauksia niin ravintola-alalta, siivousalalta kuin myös rakennusosalta, ja nämä esimerkit ovat olleet monella tavalla sydäntäsärkeviä.

Haluankin siitä näkökulmasta olla iloinen, että tämä on koko eduskunnan asia ja tätä nyt kannatetaan kaikkien puolueitten toimesta. Haluan kuitenkin vähän kirittää hallitusta ja olisin kysynytkin ministeriltä: oletteko vielä miettineet seuraavassa paketissa mahdollisesti tämän alipalkkauksen kriminalisointia ja taikka sitten sitä, että annettaisiin viranomaisille lisää resursseja, jotta he pystyvät puuttumaan näihin haastaviin kysymyksiin? Ja viimeisenä myös tämä ammattiliittojen kanneoikeus on ollut puheissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

14.14 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ajattelevat herkästi, että järjestelmämme takaa työntekijöiden oikeuksien toteutumisen ja reilun työelämän pelisäännöt. Näin ei kuitenkaan ole, vaan työperäinen hyväksikäyttö on laaja ja syvään juurtunut yhteiskunnallinen ongelma. Sen näkymättömyys suurimmalle osalle meistä luo illuusion siitä, että ongelmaa ei ole. Siksi on todella tärkeää, että hallitus aikoo nyt selkeyttää rikoslakia ja puuttua tehokkaammin työperäiseen hyväksikäyttöön — kiitos siis siitä.

On kuitenkin todettava, että uudistus tuollaisenaan jää puolitiehen. Alipalkkaus on kriminalisoitava yksiselitteisesti, kuten palkansaajakeskusjärjestöt ja me vasemmistossa olemme pitkään esittäneet. Lainsäädännöllä on myös puututtava tilanteisiin, joissa työsuhte naamioidaan yrittäjyydeksi. On myös huomiotava, että muutokset eivät saa johtaa ihmiskauppapykäliden soveltamisalan kaventumiseen, vaan vakavimmat hyväksikäyttöpaukset on jatkossakin käsiteltävä ihmiskauppana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

14.14 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Också jag vill instämma med alla som tackar regeringen och ministern för det här lagförslaget. Vi har ett system där en del företag — inte många, men en del företag — förvränger konkurrensen och utnyttjar människor på ett hänsynslöst sätt, och det här måste vi försöka beakta på alla sätt.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että työntekijät voivat tuntea turvallisuutta työpaikallaan. On tärkeää, että he voivat olla varmoja siitä, että saavat oikean palkan tehdystä työstä ja niin pois päin. Kysyn ministeriltä kuitenkin: miten saadaan parannettua sitä, että nämä haasteet ja ongelmat tulevat esiin vielä paremmin, että tämän lain toimivuus on vielä parempi? Se on kuitenkin niin hyvä laki, että pitäisi saada se hyvään käytäntöönkin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

14.15 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hyvälle ministerille hyvästä esityksestä. — Työperäinen hyväksikäyttö vääristää reilua kilpailua, heikentää luottamusta työmarkkinoihin ja kohdistuu usein juuri kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin henkilöihin. Työperäinen hyväksikäyttö vaikuttaa myös rehelliseen suomalaiseen työhön ja yrittämiseen, eli työntekijöitä sortavat työnantajat saavat kilpailuetua lakia noudattavia yrittäjiä kohtaan.

Reilu työelämä ei synny itsestään. Se vaatii selkeitä pelisääntöjä, tehokkaita valvontakeinoja ja lainsäädäntöä, joka vastaa nykyisiin ongelmiin. Nämä uudistukset vahvistavat työntekijöiden suojaa ja lähettävät selkeän viestin, että työperäinen hyväksikäyttö ei kuulu suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kiinnitin huomiota siihen, että lausuntopalautteessa todettiin, että tämä säätely on osin päällekkäistä esimerkiksi ihmiskauppaa koskevan sääntelyn kanssa, johtaen mahdollisiin ihmiskauppasäännöksen soveltamisalaa kaventaviin vaikutuksiin. [Puhemies koputtaa] Toivon, että ministeri kommentoisi tätä lausuntopalautetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.17 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myös kiitoksiin ministerille. — Tänäaun kun tosiaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tätä ennakkokäsittelyssä jo käsitteli, tuli hyvin laajasti kiitoksia tälle esitykselle niin Verohallinnon, Maahanmuuttoviraston kuin työsuojelun eli hyvin monen viraston näkökulmasta. Ehkä se, mitä vielä toivottiin, oli se, että tätä tiedonvaihtoa voisi olla vielä enemmän näiden elinten välillä, jotta pystyttäisiin entistä paremmin näihin paneutumaan.

Tämä asiahan on sellainen, että Suomessa pitää tehdä töitä suomalaisin pelisäännöin. Se on työntekijän ja se on työnantajan, rehellisten yrittäjien, kannalta ainoa kestävä tapa, ja sen takia tähän asiaan on pitänyt puuttua. Hallitusohjelmaneuvoittelussa, kun tämä asia jo listattiin, lähtökohta nimenomaan oli, että nähtiin, että tässä oli selvä puute. Suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole tätä asiaa otettu riittävän vakavasti, ja nyt se toteutetaan. Ja aivan kuten tässä sanottiin, usein nämä liittyvät näihin maahanmuuttajien sisäisiin järjestelyihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

14.18 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ilo huomata, että käytännössä yksimielisesti tämä sali on sitä mieltä, että tämä laki on syytä säätää, ja siitä kiitos oikeusministeri Leena Merelle, että hän tuo sen tänne saliin ja eduskunnan käsiteltäväksi.

On kuitenkin todettava, että on sinänsä mielenkiintoista huomata, että kun vuosikausia perussuomalaiset ovat nostaneet esiin työperäiseen maahanmuuttoon liittyviä ongelmia paitsi julkisen talouden myös näiden hyväksikäyttötapausten kannalta, niin käytännössä syytökset ovat olleet, että te olette rasisteja. Mutta nyt on ääni vähän kellossa muuttunut, kun myös mediassa on nostettu esiin näitä ongelmia, mitä liittyy tähän työperäiseen hyväksikäyttöön, jossa kärsijänä nimenomaan ovat nämä maahanmuuttajataustaiset, jotka eivät monesti tunne heidän omia oikeuksiaan, ja nyt tällä lailla pystytään puuttumaan siihen. Erittäin tarpeellinen esitys.

Muistutan, että ne yrittäjät ja ne työntekijät, jotka toimivat rehellisesti, eivät pysty kilpailemaan reilusti markkinoilla niitä toimijoita vastaan, jotka vääristävät sitä kilpailua polkemalla palkkoja ja polkemalla työehtoja. Sen takia on eri erittäin tarpeellista, että valtiovalta suhtautuu tähän vakavasti ja laittaa kuriin ne toimijat, jotka rikkovat yhteisiä sääntöjä ja lakia eivätkä välitä siitä, että kilpailua noudatetaan ja tehdään reilulla tavalla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.19 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä lakiesityksestä. Tämä on ihan tarpeellinen lakiesitys. Täytyy muistaa, että vuodesta 1996 lähtien on harmaata taloutta torjuttu erilaisilla toimenpideohjelmilla ja erilaisilla toimenpiteillä. Tämä on hyvä jatkumo sille työlle.

Ensinnäkin tämä rangaistuksen kiristäminen ja liiketoimintakielto: Siitä pidän, että se liiketoimintakielto on täällä mukana. Ongelmana tässä on se, miten päästään... Tämä on tätä käsittelyn loppupäätä, rangaistuksia ja sitä, mutta meidän pitää päästä siihen alkupäähän vielä paremmin kiinni, kuinka näitä saadaan nostettua esiin. Siinä tulevat esiin työsuojelupuolen resurssit, poliisien resurssit ja myöskin näitten rekistereitten tietojenvaihto, esimerkiksi tulorekisterin tietojenvaihto. Siellä nähdään, kuinka tulorekisterissä tietoja käytetään, ja sinne ilmoitetaan väärin niitä tietoja. Se on semmoinen ongelma-alue, joka tässä haittaa tätä työskentelyä, ja niihin pitäisi enemmän puuttua, ja tässä ollaan. Sitten työsuhteen tunnusmerkistö pitää löytyä, ja se on aika monessa jutussa [Puhemies koputtaa] aika lailla vaikea todistaa aina välillä, että siellä on niitä kevytyrittäjyyttä ja muita vaihteita, [Puhemies koputtaa] joita on vaikea näyttää työsuhteisiksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.20 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän tästä lainsäädännöstä. Tämä ei ole yksittäistapausten torjumista vaan kokonaisen ilmiön torjumista. Esimerkiksi Etelä-Suomen kaupungeista moni siivotaan laittomasti, laittomalla työntekijöitten syrjinnällä.

Tässä on hyviä kohtia rangaistusten ankaroitamisesta ja monesta muusta, mutta ihan kysyisin tästä edustaja Satosen nostamasta tietojenvaihdosta ja siitä, että tänne väärin hoiduteltu työntekijä ei olisi niin alistetussa asemassa: voisiko ajatella, että jos hänellä olisi mahdollisuus vaihtaa alalle, joka tarvitsee työvoimaa, toiseen työpaikkaan, niin auttaisiko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

se asia? Ja vielä: miten tällaiset bonusrahat, niin kuin tämä korruptio, jota värvärit saavat, on huomioitu tässä? — Kiitos, arvoisa ministeri.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.22 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö on suomalaiseenkin yhteiskuntaan pesiytynyt rikollisuuden muoto, joka on saanut jatkaa aivan liian pitkään. Kiitos hallitukselle ja ministerille esityksestä, jolla siihen nyt pyritään puuttumaan. Ja haluan myös kiittää toimittaja Paavo Teittistä Pitkä vuoro -kirjasta, joka pakotti meidät kaikki näkemään ilmiön laajuuden ja riistetyn ihmisen sen takana. [Juho Eerola: Osa sen oli nähnyt jo aiemmin!]

Se, mitä tässä esityksessä ei riittävällä tavalla ole huomioitu, on kysymys vale- ja pakoyrittäjäyden laajamittaisesta hyödyntämisestä ja sen pohjalle rakentuvista liiketoimintamalleista. Monilla aloilla erityisesti ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä ohjataan tai käytännössä pakotetaan näennäiseen yrittäjäasemaan, jolloin he jäävät ilman työsuhteen suojaa. [Juho Eerolan välihuuto] Kysynkin: aikooko hallitus puuttua tähän ilmiöön alustatyödirektiivin toimeenpanossa tai muulla tavoin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.23 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen tilanne on oikeusvaltiolle häpeäksi. Tähän saakka hallituksen useat esitykset työnantajan vallan lisäämiseksi ja työntekijöiden oikeuksien heikentämiseksi ovat horjuttaneet ay-liikkeen keinoja puuttua näihin hyväksikäyttötapauksiin, [Ben Zyskiewicz: Millä tavoin?] mutta on todella hyvä, että hallitus nyt reagoi työperäisen hyväksikäytön laajuuteen ja vakavuuteen rikoslain muutoksella, kiitos siitä. [Miko Bergbomin välihuuto]

Tätä uudistusta voi kannattaa, mutta tämä ei saa olla ainoa asia, mitä nyt tehdään. Olisi tärkeää huolehtia, että rikoslain muutos ei johda esimerkiksi ihmiskauppapykälän soveltamisalan kaventumiseen, ja vakavimmat hyväksikäyttötapaukset on jatkossakin käsiteltävä ihmiskauppana. Tämä uudistus on hyvä alkua, mutta toivottavasti ministeri voisi edistää myös muuta työperäisen hyväksikäytön kitkentää. Olemme vasemmistossa pitkään peräänkuuluttaneet muun muassa alipalkkauksen kriminalisointia ja ay-liikkeen kanneoi-keutta. Toivottavasti, ministeri, edistäisitte myös näitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.24 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Haluan yhtyä niihin kiitoksiin, mitä täällä on tullut yli puoluerajojen nykyiselle hallitukselle, ja oikeusministerille tästä hyvästä esityksestä. Haluan myös edustaja Elon tavoin kiinnittää huomiota siihen, että Tieto-Finlandialla palkittu toimittaja Paavo Teittisen teos Pitkä vuoro toi hyvin esiin tätä ongelmatiikkaa, ennen kaikkea sen, miten monille eri toimialoille ulottuu tällainen työperäinen hyväksikäyttö: ravintolat, rakennusala, siivousala, maatalous, pesulapalvelut ja niin edelleen ja niin edelleen.

Sitten täällä edustaja Suhonen sanoi, että tähän saakka hallitus on lähinnä huonontanut työmarkkinoita, niin tähän ei ole ollenkaan totta. Päinvastoin poliittisten lakkojen rajoittaminen oli erittäin tervetullut uudistus, jota täällä on vuosikausia odotettu. Ja edustaja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Lohikoski sanoi, että nykyhallitus on vähentänyt ay-liikkeen mahdollisuutta puuttua nyt puheena oleviin väärinkäytöksiin. Olisi tehnyt mieli kysyä, ja kysynkin: millä tavoin? [Mauri Peltokangas: Ei taida tulla vastausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

14.25 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin minä haluan yhtyä kiitoksiin ministerille: tämä on hyvä laki. Kiskonta on vastenmielinen ilmiö, joka vääristää työmarkkinoita ja ravistelee niitä perinteitä, joita siellä on noudatettu. Ulkomaalaiset ovat lähes automaattisesti heikommassa asemassa kuin suomalainen työntekijä ja alttiimpia hyväksikäytölle muun muassa kielitaidon ja lain tuntemuksen puutteen takia.

Kysynkin: voiko olla niin, että eräät tahot Suomessa haluavatkin kiertää työehtosopimuksia ja kohtuullista palkkatasoa tuomalla tarpeettomasti ulkomaalaista työvoimaa maamme markkinoille? Muiden puolueiden maahanmuuttopolitiikka edistää juuri tällaisia tavoitteita tuomalla massoitain uusia työntekijöitä. Sitä me perussuomalaiset emme voi hyväksyä varsinkaan tässä tilanteessa, kun suomalaisia on paljon työttömänä. Erityisesti tällä on iso merkitys rakennusosalalla, jossa rehellisellä kilpailulla ei enää nykypäivänä pärjää johtuen tästä ilmiöstä.

Erityisesti haluan kiittää myöskin siitä, että tuodaan mukaan pakkokeinoja näiden seikkojen tutkimiseen, varsinkin törkeässä tekemuodossa. Se on merkittävä lisä aikaisempaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

14.26 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös oppositiosta haluan ehdottomasti kiittää ministeriä tämän lain tuomisesta tänne. Työperäinen hyväksikäyttö ja sen ilmiöt ovat jatkuva prosessi, ja myös nämä lait vaativat jatkuvaa tarkastelua. Palkan varastaminen on yksiselitteisesti väärin, ja on erittäin tärkeää, että tämä asia nyt tulee eduskuntaan.

Työntekijöitten hyväksikäyttö on väärin tekemistä juuri suomalaisille yrittäjille ja suomalaisille työntekijöille, ja se on härskiä ja anteeksiantamatonta. Haasteena niihin puuttumisessa on kuitenkin ollut esimerkiksi rakennus-, majoitus- ja ravitsemusosalalla se, että ne työsuhteet ovat erittäin lyhyitä, ja se, kun meidän prosessit ovat niin pitkiä, mikä saattaa olla esteenä sille, että sitä oikeutta ei saa ja työntekijät eivät sitten saakaan varastettuja palkkojaan takaisin. Kysyisin ministeriltä: mitä aiotte tälle tehdä?

Mutta en voi olla vastaamatta edustaja Zyskoviczille siihen, mitkä ovat olleet niitä asioita, joita tämä hallitus on tehnyt edistääkseen harmaata taloutta: esimerkiksi paikallisen sopimisen lisääminen on yksi esimerkki siitä, [Puhemies koputtaa] ja se tulee lisäämään työsyRJintää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.27 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, kun työmarkkinat kansainvälistyvät, se ikävä kyllä tuo tämän lieveilmiön, että joitakin työntekijäryhmiä käytetään raakasti hyväksi. Ihmisten pahuudella ei tunnu rajoja olevan, kun näitä tapauksia muutaman on lehdestä lukenut. On aivan erinomaista työtä, arvoisa ministeri, että olette saanut tämän lakiesityksen tänne tulemaan. Kun katselin tuota, milloin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

tämä laki tulee voimaan — ensi syksynä — niin se on erittäin hyvä. Elikkä toivottavasti — ja uskon niin — valiokunnat käsittelevät tämän nyt ripeästi ja saadaan tämä laki mahdollisimman äkkiä voimaan.

Kun olemme kansainvälisessä markkinassa mukana, tämä ei koske vain työmarkkinoita vaan kaikkea muutakin markkinaa. Tämä on meille vain viesti siitä, että on syytä pitää lainsäädäntö ajan tasalla. Tässä asiassa kannattaa olla mieluummin pikkuisen etukäteen viisas, että ei jää nukkumaan siihen tunteeseen, että nyt asiat ovat hyvin.

Tämä lakiesitys on aivan erinomainen, ja toivon, että se saa nopean käsittelyn. Kiitoksia erinomaisesta työstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeusministeri Meri, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.28 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan nyt ensin näihin kiitoksiin, että hyvä esitys mutta osittain väärin sammutettu: Tämä ei nyt kyllä pidä paikkaansa. Elikkä tässä nimenomaan puututaan myös alipalkkaukseen, joka voi ilmetä hyvin eri tavoin, ja siinä, miten palkkaa maksetaan, täytyy olla ilmeinen ristiriita. Tästä on viime kaudella ollut selvitys — oppositiopuolueet ovat olleet silloin hallituksessa — ja tässä selvityksessä tuotiin esille, että pitäisi sitten olla laissa säädetty minimipalkka. Olen tarkistanut tämän oikeusministeriön virkamiehiltä, ja tämä on edelleen virkamiesten virkavastuulla antama kanta, että meillä pitäisi olla minimipalkka laissa, jos me halutaan tällainen teidän toivoma alipalkkaus tai palkkavarkaus erikseen mainittavaksi. Mutta kun tämä pitää sisällään sen. Te annatte sellaisen käsityksen, että aivan kuin me emme puuttuisi tähän ilmiöön, ja tämä ei pidä paikkaansa. Me selkeytämme tätä pykälää, jotta siihen voidaan puuttua paremmin kuin nykyisin.

Mitä tulee kanneoikeuteen, niin se ei ole hallitusohjelmassa, ja olen saanut tiedon oikeusministeriöstä, keskustellut asiasta, että viime hallituskaudella sitä ei ole haluttu edistää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] Elikkä voitte kysyä toinen toisiltanne, esimerkiksi sosiaalidemokraatit pääministeripuolueena, miksi sitä ei viety eteenpäin. En ota siihen kantaa.

Sitten täällä kysyttiin yrittäjyydestä: Sopimussuhteen nimittäminen toimeksiannoksi tai työnteon määrittelemineen yrittäjyydeksi ei ole ratkaisevaa sen tunnusmerkistön soveltamisen kannalta, jos työsuhteen tunnusmerkit tosiasiallisesti täyttyvät. Niinhän tämä yleensäkin on, että et voi varjota todellista oikeustoimea johonkin muuhun oikeustoimeen.

Sitten täällä kysyttiin valvontaresursseista ja muista tietojenvaihtohankkeista: Työ- ja elinkeinoministeriö tosiaan teki tämän työperäisen hyväksikäytön ohjelman — muistaakseni silloin edustaja Satosen johdolla — ja siellä oli hyviä toimenpiteitä, myös muun muassa tietojenvaihto, ja näitä tehdään eri ministeriöissä. Tässä on työsuojeluviranomaisia ja tässä on sosiaali- ja terveysministeriö ja TEM, ja tulorekisteri on taas veropuolella. Totta kai on tärkeitä, että tietojenvaihto toimii ja siellä on riittävät resurssit, mutta myös poliiseille on laitettu lisää resursseja, jotta he pystyvät tutkimaan rikoksia.

Ihmiskaupan osalta perusteluissa on selkeästi tuotu niitä eroja, ja tietysti ihmiskauppaan liittyy muitakin rikoksia kuin työrikoksia. Siellä on seksiorjana käyttäminen, pakkoavoliitto ja tämäntyyppisiä orjuuttamistilanteita, ja se on oma kysymyksensä, mutta on haluttu pitää selkeä ero. Tällä ei ole tarkoitus muuttaa ihmiskaupan tunnusmerkistöä. Ihmiskauppa on ihmiskauppa, ja tämä on sitten työperäistä hyväksikäyttöä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Totta kai maahanmuuttopolitiikka myös vaikuttaa tulo-rajoineen siihen, miten täällä ihmisiä pystyy käyttämään hyväksi. Joten en ole täysin samaa mieltä siitä, että hallituksen kaikki politiikka olisi huonoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.58.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.58 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaksi uutta rikosnimikettä: kiskonta työelämässä ja törkeä kiskonta työelämässä. Tavoitteena on puuttua nykyistä tehokkaammin työperäiseen hyväksikäyttöön ja selkeyttää rikosoikeudellista sääntelyä.

Kiskonta työelämässä kattaisi tilanteet, joissa työn ja siitä maksettavan palkan välillä on selvä epäsuhta. Kyse voi olla alipalkkauksen lisäksi myös muusta hyväksikäytöstä, kuten perusteettomien maksujen perimisestä työntekijältä. Törkeä tekemuoto koskisi vakavimpia ja suunnitelmallisia tapauksia, joissa tavoitellaan merkittävää taloudellista hyötyä tai aiheutetaan työntekijälle suurta haittaa. Rangaistus olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Nykyinen kiskonnan tapainen työsyryntä korvataan näillä säännöksillä. Uudistus selkeyttää rangaistavuuden edellytyksiä ja kiristää seuraamuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö on todellinen ongelma. Viranomaiset ovat havainneet alipalkkausta, perusteettomia maksuja työnsaannista, puutteita työaikakirjanpidossa sekä tilanteita, joissa työntekijä on tosiasiassa työsuhteessa mutta häntä kohdellaan yrittäjänä. Hyväksikäyttö kohdistuu usein ulkomaalaisiin työntekijöihin, joiden suomen kielen taito ja tietämys oikeuksista ovat rajalliset. Ilman riittävää kielitaitoa ja perehdytystä työelämän pelisääntöihin työntekijät eivät pysty vaatimaan oikeuksiaan. Suomeen saa tulla töihin, mutta sen täytyy tapahtua sääntöjen ja lakien mukaisesti. Suomen kielen opettelu ja työelämän sääntöihin perehtyminen vähentävät haavoittuvuutta ja turvaavat reilut työmarkkinat kaikille.

On myös syytä huomata, että laajamittainen työperäinen maahanmuutto ilman riittäviä suojamekanismeja voi lisätä hyväksikäyttötapauksia. Sitä perussuomalaiset eivät voi hyväksyä, etenkin kun suomalaisia on edelleen laajalti työttömänä.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä vahvistetaan myös viranomaisten keinoja puuttua vakaviin tapauksiin. Törkeä kiskonta työelämässä lisätään rikoksiin, joissa telekuuntelu on mahdollista. Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotetaan uusiin rikosnimikkeisiin, mikä mahdollistaa yhteisösakon määräämisen yrityksille. Kyse on työntekijöiden suojelusta, reilujen työmarkkinoiden turvaamisesta ja rikollisen toiminnan kitkemisestä. Lainsä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

dännön tulee antaa viranomaisille riittävät keinot puuttua väärinkäytöksiin tehokkaasti ja ajoissa.

Kiitän, oikeusministeri Leena Meri, tästä tärkeästä esityksestä. Tähänkin tarvittiin perussuomalaiset ja perussuomalainen ministeri.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.02 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen on oltava maa, jossa jokaisen ihmisen arvo on jakamaton. Jokainen on arvokas myös silloin, kun hän tulee tänne työn vuoksi, puhuu muita kieliä tai ei tunne järjestelmäämme. Ihmisarvo ei neuvottele, eikä se saa muuttua työmarkkinoilla kaupankäynnin kohteeksi.

Nyt vastaamme ilmiöön, joka on ollut liian pitkään näkymättömissä. Tämä esitys on annettu työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi. Se ei ole vain hallinnollista epäselvyyttä tai yksittäisiä väärinkäytöksiä, vaan ilmiö, jossa ihmisiä on johdettu harhaan, painostettu, alipalkattu ja pidetty sellaisessa riippuvuussuhteessa, ettei heillä käytännössä ole ollut mahdollisuutta puolustaa itseään. Tällaista ei voi hyväksyä missään tai milloinkaan. Kaikenlainen hyväksikäyttö loukkaa syvästi turvallisuutta. Kyse ei ole vain uhrin henkilökohtaisesta turvallisuudesta vaan koko yhteiskunnan turvallisuudentunteesta. Jos joku voidaan pakottaa tekemään pitkää päivää pienellä palkalla ilman laissa säädettyjä oikeuksia, silloin järjestelmän rehellisyys ja luottamus murtuvat. Rehelliset yritykset jäävät alakynteen, ja työmarkkinoille syntyy harmaa alue, jota emme voi sallia.

Arvoisa rouva puhemies! Hyväksikäyttö on saatava rikosoikeudellisesti kiinni. Sinne tarvitaan selkeämpiä tunnusmerkitöjä ja kovempia seuraamuksia, jotta uhrin ei enää tarvitse todistaa tulleen syrjityksi etnisyyden tai kansallisuuden perusteella. Hyväksikäyttö on väärin riippumatta siitä, keneen se kohdistuu tai missä sitä esiintyy — rakennuksilla, keittiöissä, siivouksessa ja hoivassa on saatava työskennellä ihmisarvoa kunnioittaen. Se on väärin nimenomaan siksi, että ihmistä käytetään hyväksi. Kenelläkään ei tule olla oikeutta kajota toisen ihmisen perusoikeuksiin Suomessa. Siksi tämä esitys vahvistaa poliisin ja syyttäjän keinoja tutkia vakavia hyväksikäyttötapauksia. Se antaa viranomaisille ne työkalut, jotka tällaisen rikollisuuden kitkeminen vaatii. Samalla se suojaa niitä työntekijöitä, joiden panos on yhteiskunnalle välttämätön.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole vain tekninen muutos rikoslakiin, se on kannanotto ihmisarvon puolesta. Se on viesti siitä, että Suomessa kenenkään ei tarvitse pelätä työnantajaa tai sitä, että oikeudet riippuvat kielitaidosta. Siksi tämä on myös turvallisuuspoliittinen teko. Me vahvistamme yhteiskunnan eheyttä, luottamusta ja oikeudenmukaisuutta. Sellaiseen maahan ihmiset haluavat tulla töihin, ja sellaista maata me haluamme rakentaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.07 Timo Suhonen sd: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Pidän työperäisen hyväksikäytön kitkemistä ja yleensäkin työntekijöiden oikeuksien vahvistamista tarpeellisena, mutta totean samalla, että tämä hallituksen esitys ei ole yksinään riittävä. Hyväksikäyttöön puuttuminen edellyttää lisäksi vahvempia keinoja, joilla työntekijät pääsevät käytännössä paremmin turvaamaan oikeuksiansa. Haluan korostaa ammattiliittojen kanneoikeuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

merkitystä osana kokonaisuutta. Olen tehnyt asiasta lakialoitteen laiksi järjestökanteesta työsuhteeseen liittyvässä riita-asiassa. Valitettavasti tämä ei tuolloin saanut kannatusta hallituksen edustajilta, mutta jospa nyt olemme tulleet asiassa lähemmäs toisiamme.

Arvoisa rouva puhemies! Työperäisen hyväksikäytön ongelma ei ole vain lainsäädännön tasolla vaan siinä, että oikeudet jäävät usein käyttämättä. Moni hyväksikäytetty työntekijä on riippuvainen työnantajastaan, velkaantunut tai pelkää työnsä ja oleskelulupansa puolesta. Hyväksikäyttö ei lopu sillä, että rikoslaki on kunnossa, jos kukaan ei uskalla viedä asiaa eteenpäin. Pidän siis todella tärkeänä, että hallituksen esityksessä työperäiseen hyväksikäyttöön puututaan rikoslain keinoin ja sääntelyä selkeytetään. Uudistus jää kuitenkin vajaaksi, jos samaan aikaan ei puututa siihen, miksi suorastaan rikolliset tapaukset jäävät pahimmillaan piiloon. On hyvä, että rikosvastuuta vahvistetaan, mutta yhtä tärkeää on kysyä, miksi niin moni tapaus ei koskaan päädy viranomaisten tietoon.

Olen siis jo aiemmin esittänyt ammattiliitoille kanneoikeutta, joka mahdollistaisi oikeudenkäynnin työntekijän puolesta ilman, että tämän tarvitsee itse ryhtyä prosessin vetäjäksi. Kyse on hyvin konkreettisesta muutoksesta: siirretään riskiä pois yksittäiseltä työntekijältä. Nyt liian moni joutuu valitsemaan oikeuksiensa ja toimeentulonsa välillä. Rikoslain uudistaminen ja järjestökanteen mahdollistaminen eivät ole vaihtoehtoja, vaan ne täydentävät toisiaan. Rikoslaki toimii silloin, kun tapaus tulee ilmi. Järjestökanteella varmistetaan, että se ylipäättään tulee ilmi ja asiaan puututaan kuten kuuluu.

Arvoisa rouva puhemies! Jos haluamme oikeasti kitkeä työperäistä hyväksikäyttöä, meidän on rakennettava järjestelmä, jossa oikeuksia voi käyttää myös käytännössä. Siksi järjestökanteen edistäminen on seuraava välttämätön askel, ja totean myös sen, että alipalkkauksen kriminalisointi on seuraava askel. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.10 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä on helppo jatkaa edellisen puhujan, suuresti arvostamani edustaja Suhosen jalanjäljillä ja todeta heti alkuun, että on hyvä, että hallitus on ryhtynyt keinoihin viime vuonna paljastuneiden erittäin huolestuttavien hyväksikäyttötapausten jälkeen työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi. Tässä hallituksen esityksessä olevat tiukennukset ovat hyvin kannatettavia, mutta valitettavasti kuitenkin ne ovat riittämättömiä tämän ongelman taklaamiseen. On hyvä, että työelämässä tapahtuvan kiskonnan rikossäännöstä uudistetaan ja rangaistuksia vakavimmissa tapauksissa kiristetään ottamalla käyttöön myös törkeä kiskonta työelämässä -rikosnimike. Myös syrjintäelementin vaatimuksen poistaminen on hyvä uudistus, sillä se mahdollistaa tapauksiin puuttumisen entistä laajemmin ja helpommin. Myös yritysten vastuun laajentaminen uusiin rikosnimikkeisiin on kannatettavaa. Työperäinen hyväksikäyttö on kuitenkin osoittautunut meillä julkisuudessa olleiden tietojen perusteella valitettavan yleiseksi ilmiöksi työmarkkinoilla. Tämän takia sen kitkeminen ja ennaltaehkäiseminen vaatii laajempaa keinovalikoimaa ja muutosta niin lainsäädännössä, valvonnassa kuin myös asenteissa. Moninaisia toimia siis tarvitaan, jotta kaikki työntekijät saavat oikeudenmukaisen palkan ja hyvät työolot sekä rehelliset ja hyvin asiansa hoitavat yrittäjät pääsevät reilumpaan kilpailuasetelmaan. Tässä on tietenkin pakko todeta, että näitä onneksi meillä Suomessa suurin osa ilman muuta on, eli rehellisiä yrittäjiä, jotka toimivat pelisääntöjen mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Arvoisa rouva puhemies! Olemme SDP:stä ehdottaneet monia keinoja, joita tarvitaan työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi ja torjumiseksi. Näistä kaksi keskeistä ovat palkkavarkauden kriminalisointi ja ammattiliittojen kanneoikeus.

Palkkavarkauden tai alipalkkauksen kriminalisointi olisi tehokas, selkeä ja oikeudenmukainen keino torjua työperäistä hyväksikäyttöä työntekijöiden asemaa vahvistaen. Tässä hallituksen esityksessä oleva kiskonta työelämässä -säännös mahdollistaa puuttumisen vain osaan tapauksista, joissa työntekijälle ei ole maksettu hänelle kuuluvaa palkkaa. Alipalkkauksen kriminalisointi sen sijaan tekisi palkan tai sen osien maksamatta jättämisestä itsestään jo rangaistavan teon, ja tämä mahdollistaisi paljon laajemman puuttumisen ongelmatapauksiin.

Ammattiliittojen kanneoikeus puolestaan mahdollistaisi epäkohtiin puuttumisen entistä tehokkaammin ja laajemmin, kun kanteen nostaminen ei ole kiinni pelkästään työntekijän mahdollisuudesta toimia yksin. Tämä vahvistaisi erityisesti kaikista heikoimmassa asemassa olevia, joille kanteen nostaminen muun muassa kielitaidon tai suomalaisen järjestelmän tuntemattomuuden vuoksi on vaikeaa. Tällaiset työntekijät voivat myös pelätä oman työnsä ja siihen perustuvan oleskelulupansa puolesta, minkä takia he eivät välttämättä uskalla jättää kannetta itse.

Arvoisa rouva puhemies! Työperäinen hyväksikäyttö on Suomessa valitettavasti merkittävä ongelma. Tästä kertovat useat viime vuosina paljastuneet tapaukset, ja valitettavasti pelkään, että nämä ovat vain jäävuoren huippu. Onkin tärkeää, että hallitus etsii ratkaisuja tilanteen parantamiseksi. Valitettavasti kuitenkin tämä käsiteltävänä oleva esitys jää valitettavan riittämättömäksi, vaikkakin on hyvä. Kun hallituksen työelämäpolitiikka on keskittynyt työntekijöiden aseman heikentämiseen, olisi aika, että hallitus tekisi myös työntekijöiden asemaa vahvistavia esityksiä enemmänkin. Tämä olisi myös rehtien suomalaisten yrittäjien etu. Reilut työehdot ja reilu kilpailu on työntekijöiden sekä yritysten yhteinen etu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

16.14 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun hallitukselle täytyy antaa kiitosta tästä lakiesityksestä. On tärkeää, että työperäiseen hyväksikäyttöön puuttuminen on teema, joka yhdistää hallitus—oppositio-rajojen yli. On hyvä, että hallitus esittää työelämässä tapahtuvan kiskonnan rangaistavuuden kiristämistä, ja samoin on tärkeää, että tällaisiin rikoksiin syyllistyneet voidaan määrätä liiketoimintakieltoon ja että telekuuntelun mahdollistavien rikosten listaan lisätään törkeä kiskonta työelämässä. Nämä ovat oikeansuuntaisia ja tarpeellisia toimia työriiston kitkemiseksi suomalaisesta yhteiskunnasta.

Haluan nyt vielä kertaalleen kiittää Finlandia-palkittua toimittajaa Paavo Teittistä kirjasta Pitkä vuoro, joka tosiaan syksyllä nosti tämän rikollisen ilmiön laajasti julkisuuteen ja herätti paljon tärkeää keskustelua. On pysäyttävää, miten suuri osa Suomessa tapahtuvasta taloudellisesta toiminnasta nojaa työntekijöiden, usein ulkomaisten työntekijöiden, systemaattiseen hyväksikäyttöön ja suoranaiseen riistoon. Esimerkkejä vakiintuneista työperäisen hyväksikäytön rakenteista löytyy ravintoloista, kuljetuspalveluista, rakennusalalta, marjabisneksestä, metsäalalta. Meidän on yhteiskuntana pystyttävä pysäyttämään tämä kehitys ja kitkemään tällainen rikollinen toiminta ja varmistettava, että tällaisten rikosten uhreiksi joutuneet saavat Suomessa oikeutta ja turvaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Arvoisa puhemies! On selvää, että työnantajalla ei tule olla minkäänlaisia kannustimia rakentaa liiketoimintansa kannattavuutta työperäisen hyväksikäytön varaan. Sääntelyn ja valvonnan on oltava tehokasta ja sanktioiden niin ankaria, ettei kenellekään tule kiusausta tavoitella voittoa työntekijöiden oikeuksien kustannuksella. Tärkeää on myös linjata selkeästi, miten työntekijöiden oikeudet saadaan turvattua työnteon muotojen muuttuessa esimerkiksi alustatalouden myötä. Ei ole kestävää, jos uusien menestyvien liiketoimintamallien kannattavuus perustuu lähinnä työlaainsäädännön kiertämiseen, kun työnantajan velvollisuudet on ulkoistettu yrittäjäkumppanien eli työntekijöiden vastuulle.

Hallituksen esitys tunnistaa aivan oikein, että työperäinen hyväksikäyttö liittyy sekä työelämän murrokseen että ulkomaisen työvoiman lisääntymiseen. Työmarkkinoiden rakennemuutos, uudet työnteon muodot ja alihankintaketjujen pirstaloituminen ovat hämärtäneet työnantajan ja työntekijän välistä suhdetta. Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden määrä Suomessa on kasvanut, ja samalla ovat lisääntyneet tapaukset, joissa työntekijän haavoittuvaa asemaa tai tietämättömyyttä omista oikeuksistaan käytetään häikäilemättä hyväksi reilua palkkausta ja työehtoja laiminlyöden. Keskeisiä riskitekijöitä näissä tapauksissa ovat muun muassa työntekijän riippuvuus työnantajasta erityisesti oleskeluluvan saamisen osalta, heikko tieto omista oikeuksista, kielitaidon puute sekä työsuhteiden epävarmuus. Erityisen huolestuttavaa on niin sanottu vale- ja pakkoyrittäjäisyys. Monilla aloilla erityisesti ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä ohjataan näennäiseen yrittäjäasemaan, jolloin he jäävät ilman työsuhteen suojaa. On hyvä, että esityksessä selvennetään, että myös tällaiset näennäiset toimeksiantosuhteet kuuluvat sääntelyn piiriin ja voivat täyttää kiskonnan tunnusmerkistön. Edelleen jää kuitenkin tarve kokonaisvaltaisemmalle lainsäädännön uudistamiselle. Toivon, että hallitus huomioi alustatyöntekijät ja heidän asemansa turvaamisen riittävällä tavalla viimeistään alustatyödirektiivin toimeenpanon yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Tosiaan myös muita toimenpiteitä tarvitaan, jotta työperäinen hyväksikäyttö saadaan kitkettyä Suomen työmarkkinoilta. Vihreät ovat esittäneet keinoiksi jo täällä mainittua ammattiliittojen kanneoikeutta, jotta omien oikeuksien puolesta taisteleminen ei jää vain yksittäisen hyväksikäytetyn työntekijän vastuulle. Kannatamme myös alipalkkauksen kriminalisointia, jota täällä myös edeltävät edustajat ovat nostaneet esiin. Viranomaisille on taattava riittävät resurssit tutkia työperäistä hyväksikäyttöä ja puuttua siihen, ja lisäksi on varmistettava, ettei hyväksikäyttötapauksia priorisoida tutkintavaiheessa pois muiden asioiden tieltä. Myös uhrien saamaa apua on vahvistettava. Esimerkiksi tulkkaus- ja oikeusapupalveluita on vahvistettava niin, että uhrit saavat apua heti prosessin alusta asti sekä lievissä että vakavissa rikosnimikkeissä.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on tärkeää nostaa esiin myös hallituksen harjoittama maahanmuuttajien aseman systemaattinen heikentäminen, joka lisää riskiä työvoiman hyväksikäyttöön, kun työntekijät eivät esimerkiksi oleskeluluvan menettämisen pelossa uskalla vaatia oikeuksiaan. Leikkaukset kotoutumisesta puolestaan heikentävät maahanmuuttajien mahdollisuuksia saada tietää omista oikeuksistaan. Mutta kun hallitus on nyt näin lupaavasti aloittanut tämän työvoiman systemaattiseen hyväksikäyttöön puuttumisen, niin toivon, että se jatkaa tätä työtä edistämällä myös näitä muita esiin nostettuja toimia. Vaikuttavaa ja johdonmukaista politiikkaa olisi varmistaa, etteivät hallituksen omat toimet ole keskenään ristiriidassa tässäkin asiassa. Jos ja kun haluamme elää yhteiskunnassa, jossa mikään osa taloudellisesta toiminnasta ei rakennu heikoimpien hyväksikäytön varaan, emme voi tyytyä yksittäisiin korjausliikkeisiin ja poukkoilevaan politiikkaan. Siksi odotan tässä hallitukselta enemmän.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi.

16.20 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeriön selvitysten mukaan työperäinen hyväksikäyttö on lisääntynyt ja muuttunut entistä monimuotoisemmaksi. Esille on noussut esimerkiksi alipalkkausta, perusteettomia kynnysrahoja, puutteita työaikakirjanpidossa, tapauksia, joissa työntekijä on tosiasiallisesti työsuhteessa mutta häntä kohdellaan yrittäjänä. Näitä tilanteita on raportoitu erityisesti siivous-, ravintola-, rakennus-, puutarha- ja kausityöaloilla sekä maa- ja marjataloudessa mansikkamailta mustikkametsiin. Aika usein näissä tilanteissa myös ihan julkisuudessa olleiden tietojen pohjalta sekä hyväksikäyttäjä että hyväksikäytetty saattavat olla maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, toki myös muita.

Työperäinen hyväksikäyttö vääristää reilua kilpailua. Se heikentää luottamusta työmarkkinoihin ja kohdistuu juuri kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin työntekijöihin. Työperäinen hyväksikäyttö vaikuttaa rehelliseen suomalaiseen työhön ja yrittämiseen. Työntekijöitä sortavat työnantajat saavat kilpailuetua niihin verrattuna, jotka noudattavat hyviä käytäntöjä ja lainsäädäntöä. Onkin nyt erittäin hyvä, että hallitus toi tämän esityksen ja esittää rikoslakiin merkittäviä muutoksia työperäisen hyväksikäytön torjumiseksi.

Kiskonta työelämässä uutena rikosnimikkeenä kattaa tilanteet, joissa työn tekemisen ja siitä maksettavan vastikkeen välillä on ilmeinen epäsuhta. Kyse ei siis ole pelkästä alipalkkauksesta vaan myös esimerkiksi perusteettomien maksujen perimisestä työnsaannin ehtona. Lisäksi säädetään uusi rikosnimike, törkeä kiskonta työelämässä, ja siitä tuomittaisiin, kun tekijä tavoittelisi huomattavaa taloudellista hyötyä tai aiheuttaisi työntekijälle erityisen tuntuva vahinkoa. Tästähän voitaisiin tuomita jopa enintään neljään vuoteen vankeutta. Tuossa hallituksen esityksessä arvioitiin, että vuosittain ehkä 1—2 vankeusrangaistusvuotta tulisi tämä esitys lisäämään, eli kovin suuressa mittakaavassa ei näitä tilanteita toivottavasti tule vastaan. Kyllähän tällä lainsäädännöllä on myös ilman muuta ennaltaehkäisevää vaikutusta. Lakimuutokset ulottuisivat rikoslain lisäksi myös muuhun lainsäädäntöön. Liiketoimintakiellosta annettua lakia päivitetäisiin niin, että se voisi tulla kyseeseen, jos yritystoiminnassa on syyllistytty kiskontaan työelämässä.

Tosielämän esimerkkejä on valitettavasti useita. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus antoi neljän kuukauden ehdollisen vankeusrangaistuksen siivoustyötä teettäneelle yrittäjälle kahdesta kiskonnan tapaisesta työsyrynnästä irakilaisten siivoojien kohdalla. Pohjanmaan käräjäoikeus käsittelee vietnamilaisiin työntekijöihin kohdistunutta kiskontaa ja ihmiskauppaa, jossa työpaikan saamisesta epäillään perityn laittomia kynnysrahoja jopa 10 000 euroa. Osalla Suomen marja- ja vihannestiloista ei ole käytetty esimerkiksi lainkaan työvuoroluetteloa. On epäselvää, kuinka pitkiä työpäiviä on teetetty. On puhuttu jopa 15-tuntisista työpäivistä ilman ylityökorvauksia.

Työperäisen maahanmuuton tulee olla myös yhteiskunnallisesti kestävä. Sen tulee vastata todelliseen työvoimatarpeeseen, turvata reilut työehdot ja vahvistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa. Tiedämme kuitenkin, että toki pelkkä rikoslain muutos ei ratkaise kaikkia ongelmia, jos harmaan talouden torjuntaan tai alihankintaketjujen valvontaan ei suunnata voimavaroja. Reilu työelämä ei synny itsestään. Se vaatii selkeitä pelisääntöjä, tehokkaita valvontakeinoja ja lainsäädäntöä, joka vastaa nykyisiin ilmiöihin. Nämä uudistukset vahvistavat työntekijöiden suojaa ja lähettävät myös selkeän, ennaltaehkäisevän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

viestin, eli työperäinen hyväksikäyttö ei kuulu eikä saa kuulua suomalaiseen yhteiskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.26 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Harmaan talouden torjuntaohjelmia on ollut meillä vuodesta 1996 saakka, ja jokaisella hallituskaudella on aina pala viety eteenpäin. Kun rikollisketjut menevät aina siellä edellä, niin meidän pitää koko ajan tätä lainsäädäntöä ja muuta päivittää ja viranomaisyhteistyötä lisätä. Tässä on siitä kysymys, ja tämäkin on erittäin tärkeää. Myös täytyy muistaa, että nyt kun tämä torjuntaohjelma on tälle kaudelle tehty, niin myös seuraavalla kaudella pitää olla torjuntaohjelma ja pitää viedä tätä asiaa eteenpäin. Me emme saa tässä jäädä laakereillemme lepäämään.

Arvoisa rouva puhemies! Kirjailija-toimittaja Paavo Teittinen teki hyvän kirjan, joka nosti tämän taas hyvin kansakunnan puheisiin ja myöskin tietoisuuteen, mikä on hyvä asia. Ammattiliitot ovat tästä harmaasta taloudesta puhuneet todella paljon, ja täällä vanhemmat muistavat Markku Hirvosen Verohallinnosta, joka laittoi silloin 90-luvulla tätä asiaa liikkeelle, ja sieltä asti tätä on tehty. Tämä on semmoinen ilmiö, jossa yhteiskunta menettää paljon veroja ja sosiaaliturvamaksuja ja muita asioita, ja sitten epäterve yritystoiminta saa jalansijaa ja rehelliset yrittäjät jäävät taka-alalle, ja ennen kaikkea ne palkansaajat, jotka tästä kärsivät, eivät saa oikeita palkkojaan siihen työhön nähden, mitä on tehty.

Arvoisa rouva puhemies! Työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvien rangaistusten kiristäminen on todella hyvä asia, ja sitten todella hyvällä katson tätä, että tämä liiketoimintakielto on tähän tuotu mukaan, koska kun sen oikeushenkilön eli yrityksen tilanne on myöskin tässä mukana, silloin tulee tällainen ennalta ehkäisevä lainsäädäntö tässä eteen, koska rangaistusten kiristyminen tuo mukanaan sen, että tällaiselle tielle ei kannata lähteä ja sieltä seuraa sitten aika paljon semmoisia ongelmia, joita on vaikea myöhemmin kääntää toiseksi. Eli tämä on tässä hyvä kokonaisuus.

Sitten tässä lakiesityksessä, kun lähdetään siitä, että päästään tällaisen kiskontatilanteen ja törkeän kiskontatilanteen ja muun näyttämiseen, tämä työsuhteen tunnusmerkistö pitää saada näkyväksi. Eli siellä katsotaan, onko oikea työnantaja, onko siellä palvelutarjonta sillä tavoin, että se on laajaa ja menee muihinkin asioihin, onko alvit hoidettu, ovatko rekisterit kunnossa, onko yrittäjävakuutukset tehty ja muuta, niin että se kokonaisuus tulee, ja sitten se työntekijän aseman avaaminen on myös siellä. Tässä mielessä tämän lähtökohdan pitää tulla esiin, ja se tässä lainsäädännössä on myös tuotu esiin. Sitten kun tätä ruvetaan vertailemaan tietokantoihin, niin me päästään tästä eteenpäin, ja silloin me katsotaan, syntyykö siellä tämä palvelussuhteen tunnusmerkistö. Meillä on erilaisia kevytyrittäjiä ja pakkoyrittäjyyttä, ja sitten on alistetussa asemassa olevia tilanteita, niin että tässä pitää päästä eteenpäin ja sillä tavalla näyttää tämä lähtötilanne oikeaksi. Vaikka näitä rangaistuksia on nyt kiristetty ja ollaan tässä kiristämässä näitä toimenpiteitä, niin tässä on koko ketju, miten tätä sitten tehdään, ja täällä alkupäässä pitää päästä siihen työhön kiinni. Siellä pitää viranomaisresurssien olla riittävän isot niin työsuojelun puolella kuin poliisin puolella, ja sitten tässä prosessissa tulevat Syyttäjälaitokset ja muut mukaan ja tätä pitää tarkastella koko loppupäähän asti. Tämä kokonaisuus vielä tässä vaatii meiltä lisää.

Täällä puhutaan aika paljon ulkomaalaisista työntekijöistä ja ulkomaalaisiin kohdistuvista, ja se kohderyhmä varmasti on tässä isolta osalta olemassa, mutta kyllä tämä kotimaisiakin toimijoita koskee. Kun katsoo tätä lakiesitystä, kuinka kiskontatapauksia tässä on ol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

lut ja kuinka ajankohtainen tämä on, niin nämä tapaukset ovat nousseet sieltä vuodesta 2014 vuoteen 23 moninkertaiseksi. Tässä mielessä lain perusteluissa näkyy hyvin se. Sitteen myös ihmiskaupassa on ihan sama tilanne, kuinka on esituskintaan tuotu asioita ja kuinka paljon niitä rikoksia on syyksiluettu, eli niissä on kasvua merkittävästi. Tältä osin tätä työtä täytyy viedä eteenpäin. — Arvoisa rouva puhemies, olikos tässä seitsemän minuuttia vai viisi? [Puhemies: Seitsemän.] — Hyvä, saan sitten vielä vähän jatkaa. — Tämän osalta tilanne on tärkeä, että me puututaan nyt semmoiseen ongelmaan, joka on tuolla, ja me ei nähdä ehkä kuin jäävuoren huippu tässä. Toivottavasti tämä vaikuttaa sitten muuhun.

Mitä täällä on hyvin kirjoitettu kiskontaan liittyen, niin ehdotuksen mukaan kiskontaan työelämässä syyllistyisi työnantaja tai tämän edustaja, joka käyttämällä hyväksi työntekijän taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä, ajattele mattomuutta tai tietämättömyyttä palvelussuhteen yhteydessä hankkii tai edustaa itselleen tai toiselle taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa vastikkeeseen, eli siihen työpa nokseen ja siitä saatuun korvaukseen. Tässä on hyvä luettelo niistä asioista, jotka täällä si sällä ovat, ja sitten kun mennään törkeään kiskontaan, niin se on vielä vahvempaa tekstiä. Molemmissa on sitten rangaistukset perässä. Voi sanoa, että tämä lain teksti on hyvä ja sen osalta varmasti saadaan työkaluja nyt sitten myöskin siellä loppupäässä. — Palaan tähän alkupään työskentelyyn vielä toisessa puheenvuorossa. Kiitos tässä vaiheessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

16.33 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on tärkeä, niin kuin tietysti kaikki hallituksen esitykset ovat aina tärkeitä, mutta tämä on oikein erityisen tärkeä, kun tässä ollaan parantamassa duunarin asemaa, mitä monasti on täällä salissa kuul tu, että ollaan oltu heikentämässä. Nyt ainakin sitten vähän parannetaan.

Tämä työperäinen hyväksikäyttö ei ole mikään pieni yksittäinen ongelma, niin kuin täs sä on kuultu, vaan oikein vakava ilmiö, jossa työntekijöitä riistetään taloudellisen hyödyn vuoksi. Heille maksetaan liian vähän, teetetään liian pitkiä päiviä, jätetään lisät maksamat ta, peritään jopa kynnyksrahoja työpaikasta, ja joskus työsuhde yritetään vielä naamioida yrittäjyydeksi. Tässä esityksessä todetaan myös se, että tätä ilmiötä esiintyy erityisesti sii vous-, ravintola-, rakennus-, puutarha- ja kausityöaloilla eli erityisesti tällaisilla maahan muuttajavaltaisilla aloilla, ja se on tässä keskustelussa usein tullut sanottua, mutta se on vä hän unohtunut kertoa, että monasti myös nämä työnantajat ovat maahanmuuttajataustaisia yrityksiä, kuten ravintoloita, joissa sitten omia maanmiehiä sorretaan.

Tämä nykyinen kiskonnan tapainen työsyryntä on ollut käytännössä ongelmallinen, koska siihen liittyvä tällainen syrjintäelementti on sitten vaikeuttanut puuttumista aivan epätarkoituksenmukaisella tavalla. No, nyt tilanteeseen ehdotetaan kahta selkeämpää ri kosnimikettä: kiskonta työelämässä ja sitten törkeä kiskonta työelämässä. Samalla rangais tuksia kiristetään, oikeushenkilön rangaistusvastuuta laajennetaan, liiketoimintakielto mahdollistetaan suuremmin ja vakavimmissa tapauksissa myös jopa telekuuntelu tulee mahdolliseksi. Tämä on juuri sellaista lainsäädännön selkeyttämistä ja koventamista, jota on tarvittu.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt kannattaa nähdä myös isompi kuva: Tämä työperäi nen hyväksikäyttö on yksi työperäisen maahanmuuton vakavista lieveilmiöistä. Kun ulko mailta tuotua työvoimaa voidaan painaa heikommille ehdoille, sillä ei poljeta vain ja ai noastaan maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä vaan samalla luodaan painetta heikentää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

myöskin suomalaisten palkkoja ja työehtoja. Tämä on väärin ihan kaikkia kohtaan. [Timo Suhonen: Kyllä!] Sinä aikana, kun vuodesta 2011 saakka täällä olen ollut, perussuomalaiset ovat olleet tässä asiassa hyvinkin johdonmukaisia: Suomeen ei pidä rakentaa halpatyömarkkinoita, joilla rehellinen työnteko muuttuu hyväksikäytön välineeksi. Tänne saa ja on aina saanut minun mielestäni ja meidän mielestä laajemminkin tulla rehellisiin töihin, mutta täällä on myös eletävä Suomen sääntöjen mukaan, ja työnantajien, myös näiden maahanmuuttajataustaisten työnantajien, on noudatettava Suomen lakeja.

Tässä kohtaa onkin hyvä kysymys, miksi ne puolueet, jotka ovat vuosikausia tässä salissa vaatineet lisää tätä työperäistä maahanmuuttoa, eivät ole puuttuneet riittävän vakavasti aiemmin niihin ongelmiin, joita siihen on käytännössä liittynyt. Nyt tämä hallitus tekee sen, mitä olisi pitänyt tehdä jo paljon aiemmin, mutta silti tuntuu monia puheita kuunnellessa, että vaikka tehdään enemmän kuin on tehty aiemmin, niin silti ei tehdä riittävästi. Täällä on tänään ammattiliittojen kanneoikeus tullut monessa puheenvuorossa, ja sitten se, että alipalkkaus pitäisi nytten sitten kriminalisoida. No joo, varmaankin näin, mutta tämä puhe on tullut erityisesti SDP:n mutta myös äsken vihreitten ja sitten vasemmistoliitonkin puolelta, ja edellisellä hallituskaudella te kaikki kolme puoluetta — nyt täällä salissakin suurin osa muista ihmisistä on näistä puolueista — olitte kolmestaan hallituksessa. No, siinä oli sitten toki pari muutakin, ja nekö, keskusta ja RKP, sitten estivät silloin, niin että alipalkkausta ei kriminalisoitu tai tätä ammattiliittojen kanneoikeutta ei toteutettu? Heistäkö se jäi viime kaudella kiinni? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — No niin, vastauspuheenvuorot, edustaja Suhonen ja edustaja Lyly.

16.37 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Äskeisen edustajan puheenvuoro oli kyllä varsin hyvä. Siinä oli hyviä elementtejä, jotka myös itse allekirjoitan. [Juho Eerola: Etenkin lopussa!]

Mutta sitten kun oli tämä loppuhämmennys siitä, miksi edellisellä kaudella ei tehty sitä ja miksi ei tehty tätä, niin voinen esittää saman kysymyksen teille, arvoisa hallituspuolueen kansanedustaja. Oikeusministeri Meri on todennut julkisesti, että kannattaa ammattiliittojen kanneoikeutta. Teidän hallituksen ministeri on todennut julkisesti, että kannattaa ammattiliittojen kanneoikeutta. Miksi ette ole tehneet sitä? Miksi ette ole sitä säätäneet tällä kaudella? Eli sama kysymys teille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Lyly, ja haluaako Eerola sitten vastata vielä? [Juho Eerola: Haluaa!] — Mutta ensin Lyly.

16.38 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun sanotaan, että miksi ette tehneet edellisellä kaudella, niin täytyy sanoa, että tällä kaudella pitäisi sanoa, että miksi olette tehneet juuri tuollaisia lakiesityksiä, muun muassa paikallisen sopimisen osalta, joka edesauttaa sitä tilannetta, että työntekijät, jotka tulevat tuolta maan rajojen ulkopuolelta, eivät tiedä oikeuksiaan silloin, kun paikallista sopimista tehdään. Tämä on minusta ollut paikallisen sopimisen osalta aika iso asia. Kyllä tässä voidaan syyttäviä sormia, tai mitä tämä nyt sitten onkin, osoittaa eri tahoille. Ongelma on ollut pitkään, ja siihen on koko ajan haettu erilaisia ratkaisutapoja. Pääsyy on aika monessa tilanteessa se, että he eivät tiedä omia oikeuksiaan, kun he tänne tulevat. Kanneoikeus on yksi tapa, jolla asia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

järjestetään. Norjassa on palkkavarkaus kriminalisoitu, ja se perustuu siihen, jos työehtosopimuksesta poiketaan sillä tavalla, että he pystyvät sen näyttämään. Näitä tapoja on kylä olemassa. Toivotaan, että me päästään tässä yhteisymmärryksessä eteenpäin, niin kuin tämänkin lain osalta näyttäisi tapahtuvan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Eerola.

16.39 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, lopetetaan tämä syyttävien sormien osoittelu ja kivien heittäminen. Syyllistyin siihen itsekkin, kun olin teidän puheitanne aikani tässä salissa kuunnellut ja aloin ihmettelemään, että kun kanne oikeus ja alipalkkauksen kriminalisointi tuntuvat olevan niin tärkeitä, niin miksei niitä sitten ole aiemmin tehty.

Mutta oikeastaan tuossa äskeisessä omassa puheenvuorossani sen syyn paljastinkin, kun mainitsin, että olivatko ne keskusta ja RKP sitten, ketkä estivät sen viime kaudella. Te tiedätte hyvin itsekkin, että niin kauan kuin yksikään puolue ei saa 50 prosentin kannatusta ja muodosta yksin hallitusta, niin silloin täytyy ottaa niiden muidenkin puolueiden kannat ja näkemykset huomioon. Oppositiossa on sikäli helpompaa, että silloin pääsee esittämään vain ja ainoastaan ne omat ehdottoman oikeat kannat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten edustaja Kalmarin poissa. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

16.40 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Suomea pidetään usein työntekijän oikeuksien mallimaana. On totta, että ammattiyhdistysliikkeemme on tehnyt ja tekee sinnikkäästi työtä työntekijöiden oikeuksista kiinni pitämiseksi ja niiden parantamiseksi, mutta myös valtiolta ja lainsäätäjiltä vaaditaan järeämpiä toimia työelämän sokeiden pisteiden osalta.

Maineestamme huolimatta työperäinen hyväksikäyttö on kiinteästi pesiytynyt yhteiskuntamme rakenteisiin. Sitä esiintyy julkisella sektorilla, yksityisissä yrityksissä, kaikenkokoisissa työyhteisöissä, kuntien ja valtion kilpailuttamissa urakoissa ja työsuhteeksi naimioituissa yrittäjyysmuodoissa. Työperäiselle hyväksikäytölle erityisen alttiita ryhmiä ovat oikeuksistaan tietämättömät nuoret työntekijät ja maahanmuuttajat. Yhteiskuntamme on monessa tapauksessa epäonnistunut antamaan työperäisen hyväksikäytön uhreille oikeutta tai ylipäätään suojelemaan työntekijöitä niin, ettei hyväksikäyttöä tapahdu. Tapauksia jätetään systemaattisesti tutkimatta ja huomiotta, koska työntekijän oikeuksien laiminlyöminen on aina taloudellista voittoa jollekin.

Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että hallitus reagoi työperäisen hyväksikäytön laajuuteen ja vakavuuteen rikoslain muutoksella. Rikoslakia on selkeytettävä, ja siten uudistus on ehdottoman kannatettava. On kuitenkin niin, että tämä uudistus on vasta alku ja paljon muutakin tulisi tehdä työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi. Olemme vasemmistossa pitkään peräänkuuluttaneet alipalkkauksen kriminalisointia, ja jatkossa yksilöiden lisäksi yritykset olisi saatava vastuuseen esimerkiksi kirjaamalla lakiin kattava oikeushenkilön rangaistusvastuu.

Vaikka hallituksen esitys on oikeansuuntainen, on samaan aikaan selvä fakta, että hallitus on lukuisilla ulkomaalaislain kiristyksillään heikentänyt haavoittuvassa asemassa olevien ja riippuvaisuussuhteissa olevien ulkomaalaisten työntekijöiden asemaa työmarkki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

noilla. Myös hallituksen useat esitykset työnantajan vallan lisäämisestä ja työntekijän oikeuksien heikentämisestä ovat horjuttaneet ammattiyhdistysliikkeen keinoja puuttua hyväksikäyttötapauksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Vasemmiston kanta on selkeä myös sen suhteen, että nyt esitettävä rikoslain muutos ei saa johtaa ihmiskauppapykälän soveltamisalan kaventumiseen. Vakavimmat hyväksikäyttötapaukset on jatkossakin käsiteltävä oikeusasteissa ihmiskauppana. Tämänhetkinen tilanteemme on oikeusvaltiolle häpeällinen, ja siksi työtä työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi tulee tämän uudistuksen myötä jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Sillanpää.

16.43 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta on rakennettu ja pidetty toiminnassa työnteolla. Olemme aina olleet kovia tekemään töitä, mutta työnteko perustuu hyviin työoloihin, reiluuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Ne ovat sellaisia periaatteita, joita täytyy noudattaa, oli kyse sitten suomalaisesta tai ulkomailta Suomeen tulevasta työntekijästä.

Arvoisa puhemies! On surullinen tosiasia, että Suomessakin esiintyy työperäistä hyväksikäyttöä. Viranomaiset ovat tuoneet ilmi tapauksia, joissa Suomeen tulleet työntekijät ovat alipalkattuja, heiltä on peritty perusteettomia etukäteismaksuja työpaikoista, työntekijöiden työaikakirjanpidossa on ollut merkittäviä puutteita, jopa sellaisia tilanteita, joissa työntekijä on esitetty näennäisesti yrittäjänä, vaikka todellisuudessa työntekijä on ollut täysin työnantajan vallan alla. Me olemme saaneet lukea tapauksista, joissa ihmisiltä on peritty tuhansia euroja pelkästä työpaikan saamisesta tai ihmiset on pakotettu tekemään 12–14 tunnin työpäiviä ilman kunnollisia taukoja tai korvauksia tehdystä työstä, palkkoja on jätetty tahallaan maksamatta tai niitä on peritty työntekijöiltä takaisin. Nämä eivät ole mitään yksittäistapauksia vaan ilmiö, joka on tuntunut pahentuvan maahanmuuton lisääntyessä Suomeen. Tämä ilmiö vääristää työmarkkinoita ja samalla polkee sekä suomalaisten että ulkomaalaisten työntekijöiden asemaa, ja siksi meidän täytyy puuttua tähän ilmiöön lainsäädännöllä.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä säädetään kaksi uutta rikosnimikettä: kiskonta työelämässä ja törkeä kiskonta työelämässä. Jatkossa olennaista on se, että työn ja siitä maksettavan palkan välillä on selkeä epäsuhta tai että työntekijää hyväksikäytetään muilla tavoilla. Törkeissä hyväksikäyttötapauksissa rangaistuksia tullaan myös kiristämään. Vankeusrangaistus ei olisi jatkossa enää mikään poikkeus, vaan ainoa oikea seuraamus niissä tilanteissa, joissa tavoitellaan suurta taloudellista hyötyä tai aiheutetaan työntekijälle vakavaa vahinkoa. Yritykset voidaan jatkossa asettaa vastuuseen, niille voidaan määrätä yhteisösakkoja ja vakavissa tapauksissa jopa liiketoimintakielto. Myös viranomaisten keinot puuttua tähän ilmiöön paranevat tämän esityksen myötä. Törkeissä tapauksissa viranomaiset voivat käyttää telekuuntelua, eli tätä ilmiötä yritetään kitkeä pois kaikin mahdollisin keinoin.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille on ollut aina hyvin selvää, että työperäinen maahanmuutto ei saa tarkoittaa halpatyömarkkinoiden rakentamista, saati ihmisten hyväksikäyttöä. Se ei ole oikein suomalaisen eikä ulkomaalaisen työntekijän näkökulmasta.

Työperäinen hyväksikäyttö koskettaa koko työmarkkinaa. Kun Suomeen tulee ulkomaalainen työntekijä, jolle maksetaan työstä liian vähän tai hänet pakotetaan jopa maksa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

maan siitä, että hän saa työskennellä täällä, se luo epäreilun tilanteen työmarkkinoille, puhumattakaan siitä, kuinka väärin ja epäinhimillinen tilanne on ihmiselle. Silloin luodaan myös paine laskea suomalaisten palkkoja ja heikentää työehtoja, jos tänne saadaan aina tuotua epärehellisin keinoin lisää ihmisiä, jotka tekevät työn puoli-ilmaiseksi, vaikkakin pakotettuna tai painostettuna. Siksi on niin valtavan tärkeää, että saisimme kitkettyä tämän ilmiön kokonaan pois. Siinä on kyse oikeudenmukaisuudesta sekä kansallisesta edusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, poissa, edustaja Hamari, poissa, edustaja Seppänen, poissa. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

16.48 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänä päivänä suomalaisesta työelämästä kuuluu surullisia uutisia vähän väliä, ja mekin puhumme tänään tässä salissa työperäisestä hyväksikäytöstä, siis vakavista rikkomuksista työntekijöiden oikeuksia kohtaan, epäasiallisesta kohtelusta ja, kyllä, nimenomaan todellisesta työntekijöiden riistämisestä. Nämä ongelmat eivät suomalaisessa yhteiskunnassa ole todellakaan mitään uusia ilmiöitä, ja muun muassa siksi SDP on jo pitkään esittänyt toimia ongelmien ratkaisemiseksi.

On hyvä, että tätä lainsäädäntömuutosta tosiaan tänään myös täällä eduskuntasalissa käsittelemme. Ne ovat pääsääntöisesti ehdottomasti kannatettavia, mutta kuten nyt on jo tuotu aikaisemmissakin puheenvuoroissa esille, ne ovat riittämättömiä aidosti vastaamaan tähän vallitsevaan tilanteeseen suhteessa siihen, mikä tämä tilanne työelämän puolella todellisuudessa on. Tiivistäen voisi sanoa, että näillä toimilla tässä vaiheessa pääsemme vasta raapaisemaan pintaa. On selvää, että enemmän on tehtävä, ja huomionarvoista on se, että enemmän nimenomaan olisi myös tehtävissä työperäisen hyväksikäytön estämiseksi. On aivan selvää — toivon, että varmasti kaikille meille on selvää — että Suomessa ei pidä käydä kilpailua palkkoja polkemalla, liian pitkiä työpäiviä teetättämällä tai muutenkaan työntekijöiden oikeuksia heikentämällä. Uhrien lisäksi työperäinen hyväksikäyttö haavoittaa nimenomaan tervettä kilpailua ja on erittäin haitallista myös nimenomaan työnantajavastuunsa kantaville rehellisille yrityksille ja yrittäjille. Selvää on sekin, että yhteiskunta häviää silloin, kun verotuloja jää saamatta ja lailliset markkinat vääristyvät. Tällä hetkellä työperäinen hyväksikäyttö on liian kannattavaa, sillä kiinnijäämisen riski on matala ja sanktiot pieniä.

Arvoisa rouva puhemies! Työperäisen hyväksikäytön tapauksia tulee jatkuvasti enemmän ja enemmän julki. Asiakkuuksien määrät myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä ja Rikosuhripäivystyksen palveluissa ovat kasvaneet, ja tämä nimenomaan kertoo siitä, että Suomi ei ole kansainvälisestikään poikkeustapaus, vaan meillä on laajasti työperäistä hyväksikäyttöä.

Se, että kiskontaa työelämässä koskevaa sääntelyä ajantasaistetaan, ei edelleenkään poista tarvetta esimerkiksi palkkavarkauden kriminalisoimiselle eikä ammattiliittojen kanneoikeudelle. Alipalkkaus on yleisimpiä työperäisen hyväksikäytön muotoja, ja on todella ongelmallista, että ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle jää edelleen suuri osa alipalkkaustapauksista. On huomionarvoista, että kiskonta työelämässä -säännös mahdollistaa puuttumisen osaan alipalkkaustapauksista, mutta suuri osa niistä jää edelleen tämän ja siten koko rikosoikeudellisen vastuun ulkopuolelle, ja tämä tekee siitä erityisen haitallista ja kestäväntöntä. Samassa yhteydessä on todettava, että kiskonta työelämässä -säännöksen soveltaminen edellyttää erityisten olosuhteiden, kuten uhrin taloudellisen ahdingon, riippuvuussuh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

teen tai ymmärtämättömyyden täyttymistä, jota alipalkkauksen kriminalisoinnissa ei tarvitsisi taas tehdä. Ja edelleen: jos alipalkkaus kriminalisoitaisiin, niin palkan tai sen osien maksamatta jättäminen olisi itsessään rangaistava teko, eli alipalkkauksen kriminalisoinnilla tehdään rikolliseksi itse alipalkkaus.

Arvoisa rouva puhemies! Kanneoikeudella taas tarkoitetaan sitä, että ammattiliitto voisi nostaa oikeudessa kanteen työntekijän puolesta, ja tämä mahdollistaa epäkohtiin puuttumisen myös silloin, kun työntekijä ei itse uskalla tai osaa tuoda asiaansa esille. Tässä yhteydessä on sanottava, että olen kyllä ihmetellyt hyvin paljon nimenomaan perussuomalaisten nuivaa, jollei suoraan kielteistä, kantaa tähän asiaan, sillä vielä viime vaalien alla he itse kannattivat tämän kanneoikeuden myöntämistä ja säätämistä hyvin laajasti. Oma ministeri Meri on puoltanut tätä. [Pia Sillanpää: Miksi demarit ei tehnyt viime kaudella?] Siinä mielessä kyllä minusta on ihan aiheellista odottaa, että nyt kun teillä on mahdollisuus ja valta tähän asiaan vaikuttaa, niin te ennättäisitte vielä viemään tätä asiaa esille tämän hallituskauden aikana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

16.53 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään hallituksen esitystä, joka koskee työperäisen hyväksikäytön torjumista. Kyse on vakavasta ilmiöstä, joka ei ainoastaan loukkaa yksilön ihmisarvoa ja oikeuksia vaan myös rapauttaa suomalaista työelämää, reilua kilpailua ja yhteiskunnan pelisääntöjä. Mielestäni työperäinen hyväksikäyttö on kitkettävä juurineen. Suomessa työnteon tulee perustua lakiin, kohtuullisiin työehtoihin ja ihmisarvon kunnioittamiseen, ei halpatyövoiman hyväksikäyttöön tai harmaaseen talouteen. On kuitenkin tunnustettava ilmiön juurisyyt. Työperäinen hyväksikäyttö ei synny tyhjiössä. Se kytkeytyy usein hallitsemattomaan tai huonosti valvottuun työperäiseen maahanmuuttoon, alihankintaketjujen läpinäkymättömyyteen sekä viranomaisten riittämättömyyteen resursseihin. Kun Suomeen tulee työntekijöitä maista, joissa oikeusturva ja työelämän normit ovat heikommalla tasolla, syntyy myös riski, että heitä käytetään hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä esimerkki takavuosilta Pohjanmaan rannikolta. Tämän kasvihuoneviljelyyn satsanneen kaupungin johtaja ja alueen ruotsinkielinen lehti suituttivat vuosia, miten hienosti maahanmuuttajat ovat integroituneet maahan ja työelämään. Vaan kuinka kävikään? Vietnamlaispariskunta oli ottanut maanmiehiltä kynnysrahoja, että he pääsevät Suomeen. Oli törkeää kiskontaa ja ihmiskauppaa. Poliisilta tutkinta on vaatinut melkoista akrobatiaa, koska uhrin pelkäsivät väkivaltaa, yhteisöstä eristämistä ja myös palautusta kotimaahansa. Vuosikautia siis suljettiin silmät, koska maahanmuutto.

Myös maahanmuuttajien pitseriat, kebabpaikat ja kynsistudiot olisi syytä perata huolella. Muutamia vuosia takaperin tutustuin rikostutkinnan yhteydessä pitseriatyöntekijään, joka oli kielitaidottomana päässyt kylänmiehen yritykseen töihin — ei ammattitaitoa, ei kielitaitoa, ei halua todistaa rikostutkinnassa, koska pelkäsi. Palkka tuli käteisenä, josta piti maksaa osa takaisin, kun sai työpaikan. Eli työpaikka piti ostaa. Mainitsin äsken myös kynsistudiot. Kävin asiakkaana aasialaistautaisessa yrityksessä, missä oli työntekijöitä niin paljon, että päät löivät yhteen. Sisäänheittäjä osasi auttavaa suomea. Tässäkin tapauksessa on päivänselvää, että jonkinlaisia kynnysrahoja maksellaan ja lakisääteiset velvoitteet jäävät huolehtimatta, kun itse tuote, mitä myydään asiakkaalle, maksaa kolmasosan vastaaviin suomalaisfirmoihin verraten.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että lainsäädäntöä tiukennetaan siltä osin kuin se parantaa hyväksikäytön uhrien asemaa ja tehostaa rikosten paljastamista. Valvontaa on lisättävä merkittävästi. Pelkkä lainsäädännön kiristäminen ei riitä, jos kiinnijäämisen riski pysyy pienenä. Työsuojeluviranomaisille, poliisille ja rajaviranomaisille on turvattava riittävät resurssit. Työperäistä maahanmuuttoa on tarkasteltava kriittisesti. Tarveharkinnasta ei tule luopua, vaan sitä on päinvastoin kehitettävä. Meidän on varmistettava, että Suomeen tullaan töihin aidosti työvoimapulan aloille, ei luomaan järjestelmää, jossa ulkomaista työvoimaa käytetään palkkojen ja työehtojen polkemiseen. Työvoimareserviä me emme tarvitse.

Arvoisa puhemies! Jos haluamme kitkeä hyväksikäytön, meidän on uskallettava puutua myös sen rakenteellisiin syihin. Työperäisen hyväksikäytön torjunta ei ole vain maahanmuuttopoliittinen kysymys. Se on myös oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja kansallisen edun kysymys. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.57 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä on pääosin hyvää keskustelua ollut siitä, miksi tätä lainsäädäntöä nyt tällä tavalla korjataan, kuten kuuluu, että nimenomaan työperäisen hyväksikäytön estäminen olisi sitten vahvemmalla pohjalla. Kun täällä monessa puheenvuorossa sitten kysellään, miksei edellinen hallitus sitä, ja me taas vastaavasti kysellään, miksei nykyinen hallitus nyt tätä, niin on pakko todeta se, että meillä on mennyt läpi useita tämän kauden aikana tehtyjä lakiesityksiä, joissa nimenomaan työtömän ja työntekijän oikeuksia ja etuja on kyllä heikennetty mitä suurimmissa määrin, siis niitä on todella iso määrä. Esimerkiksi työttömyysturvan omavastuuta on heikennetty, lomakorvauksen jakso on palautettu, työmatkavähennyksen leikkaus on toteutettu, työttömyysturvan suojaosa on poistettu, lakko-oikeutta on rajattu, lakkosakkoja on asetettu työntekijöille, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vuorotteluvapaa on lakkautettu, työssäoloehto on muutettu 6 kuukaudesta 12 kuukauteen, ansioturva on porrastettu, on työssäoloehdon kertymisen lakkautus palkkatuetussa työssä, on paikallisen sopimisen uudistus, joka on tarkoittanut osin sitä, että nimenomaan lähetettyjen työntekijöitten osalta voi olla riski siihen, että siellä tapahtuu juuri jonkinlaisia väärinkäytöksiä, ansiosidonnaisen korotusosa on poistettu, irtisanomista on helpotettu, ja nyt se määräaikainen työsuhdemahdollisuus perusteetta vuodeksi on tulossa. Elikkä on valtava määrä tämän hallituskauden aikana tehty heikennyksiä, joten haluan todeta, että nyt tämä pienikin korjaus parempaan suuntaan, mikä nyt nimenomaan tämän lakiesityksen käsittelyssä on, on hieno juttu, mutta tarvitaan vielä lisää. Sen takia tässä minäkin olen halunnut korostaa omissa puheenvuoroissani sitä, että esimerkiksi alipalkkauksen kriminalisointi ja sitten ammattiliittojen kanneoikeus ovat todella tarpeellisia. Jos ei tällä kaudella niitä nyt sitten hallitus saa aikaiseksi, niin toivottavasti seuraava hallitus seuraavalla kaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.59 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tilanne, joka meillä on tässä edessä, liittyy kuitenkin siihen tosiasiaan, että työperäistä maahanmuuttoa on tullut myöskin näitten elintasoerojen johdosta. Niillä ihmisillä, jotka tulevat niistä maista, on elintaso aivan erilainen kuin täällä. He näkevät tämän mahdollisuutena, ja he näkevät, että he tulevat tän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

ne tienaamaan ja ansaitsemaan eivätkä uskalla sitten vaatia omia oikeuksiaan, kun kuitenkin heidän tulotasonsa on parempi täällä kuin siellä omassa kotimaassa. Tämä on yksi taustasy tähän, että kaikki ei tule näkyviin.

Edustaja Rintamäki tuossa hyvin todisti äsken tarveharkinnan säilyttämistä. Olen samaa mieltä, että sen osalta ei pidä tehdä muutoksia, vaan katsotaan aina, millä alueilla täällä tarvitaan lisää ulkomaalaista työvoimaa. Tällä hetkellä meillä on omastakin takaa yli 400 000 työtöntä, niin että tarve sille ulkomaalaiselle työvoimalle ei kyllä ole kovin suuri täällä hetkellä.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun tässä puhutaan alipalkkauksesta eli palkkavarkaudesta ja muusta ja sitä verrataan tässä ajattelussa työehtosopimukseen, niin normisitovaan kuin yleissitovaan työehtosopimukseen, ja eroon siihen nähden, niin tämä, mikä tässä on jäänyt vähän taka-alalle, on se, miten saadaan näkyviin se, että työ, joka on kokonaisuus, ja siitä saatava palkka vastaavat toisiaan. Tämä työehtosopimus on tässä mielessä iso asia.

Siihen liittyy sitten tämä tulorekisterin käyttö. Tässä tulorekisterissä on meillä semmoinen tilanne, että sinne pitää ne tiedot ilmoittaa, mutta niitä voidaan korjata. Se korjaaminen voidaan tehdä useammankin kerran, ja se vääristää vähän sitä tietoa, sitä, mikä siellä on oikeata tietoa ja mikä vääriä. Sen vuoksi myöskin tämä tulorekisteri olisi tässä pitänyt käydä läpi niin, että myös sen osalta, jos siellä on vääriä tietoja, näitä sanktioita tulisi.

Sitten meillä on tämä yleinen alipalkkauksen tilanne, että kun työehtosopimuksen alle maksetaan ja jos sitten siitä jäädytään kiinni ja se löydetään, niin ei siitä työnantajalle minäkäänlaisia sanktioita tule. Työnantajan pitää maksaa se erotus, ja asiat on sillä käsitelty, vaikka olisi kuinka tietoisesti vienyt tätä palkkaa työntekijöiden puolelta. Tässä on vähän tällainen tilanne, että tämä pitää hoitaa oikein.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä muuta tarvitaan? Täällä on tullut alipalkkaus ja järjestöjen kanneoikeus. Järjestöjen kanneoikeus on tietyllä tavalla tärkeä. Se auttaa niitä ihmisiä, jotka eivät tiedä omia oikeuksiaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Satonen.

17.02 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hyvää keskustelua. Muutama ajatus vielä tähän loppuun.

Ensinnäkin siitä, mikä ylipäätään on oikein ja mikä on väärin työmarkkinoilla: Lähtökohta tietysti on se, että Suomessa tehdään töitä suomalaisin työehdoin ja suomalaisin pelisäännöin, [Timo Suhonen: Oikein!] ja se on sekä työntekijän että työnantajan etu. On tietysti tässä suhteessa tärkeitä myös se, että tämä valvonta toimii. Ja täällä jo aiemminkin oli puhetta esimerkiksi siitä, että kun tiedonsaanti viranomaisten kesken on riittävää, niin näihin ongelmiin voidaan myös puuttua.

Täällä on keskustelun kuluessa jo aika paljon käyty läpi näitä yksittäistapauksia, minkälaisia näitä on ollut, mutta otan muutaman esimerkin, jotka ovat jääneet itselleni erityisesti mieleen. Yksi on se, että tämä lainsäädäntö eri maissa on erilainen ja myös kulttuuri on erilainen. Esimerkiksi tämä kynnysraha, josta täällä on puhuttu, on Suomessa laitton, ja meidän pitää pystyä valvomaan, että sitä ei myöskään oteta. Mutta monissa muissa maissa se on täysin laillinen, ja siitä seuraa ikään kuin se, että ne ihmiset, jotka tulevat näistä köyhemmistä maista, ovat saattaneet omassa maassaan tottua tällaiseen käytäntöön. Se vaikeuttaa sen asian ratkaisemista Suomessa. Eli ainakin niihin meidän työperäisen maahanmuuton kohdemailhin meidän pitää pystyä välittämään semmoista tietoa, että Suomessa täl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

laista kynnysrahaa ei hyväksytä. Se on ensimmäinen näkökohta. Ja ylipäätäänhän, kuten täällä on käynyt ilmi, nämä ongelmat — eivät pelkästään, mutta suurelta osin — liittyvät nimenomaan näihin maahanmuuttajien keskinäisiin suhteisiin. Eli usein kyllä hyväksikäytetty on maahanmuuttaja, mutta usein myös hyväksikäyttäjä on maahanmuuttaja. Tämä on se haaste, joka tähän liittyy, ja siellä saattaa olla epäluottamusta viranomaisia kohtaan, mikä myös tarkoittaa sitä, ettei niin helposti näistä asioista uskalleta puhua eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen tilanne on sellainen, johon on vaikea päästä kiinni, ja se on se, että molemmilla on ikään kuin intressi tässä asiassa. Eli työnantajan intressi on se, että ei tarvitse maksaa suomalaisten pelisääntöjen mukaista palkkaa, mutta myös työntekijällä on intressi: jos hän tulee selvästi köyhemmästä maasta, niin vaikka hän ei saisikaan kuin vaikka 80 prosenttia siitä palkasta, niin se on hänelle ikään kuin suuri palkka. Tämä oli ongelma erityisesti silloin, kun Suomen ja Viron välinen palkkaero oli merkittävä. Silloinhan meillä oli tämäntyyppisiä tapauksia, että maksettiin palkat ihan normaalisti, kyllä, mutta sitten Tallinnassa otettiin pankkiautomaatista osa rahoista pois ja niin pois päin. Tämäntyyppiset asiat ovat myös sellaisia, joihin on vaikea päästä kiinni.

Sitten meillä oli tämä marja-ala, jossa oli erittäin suuria väärinkäytöksiä sekä Suomessa — ei kaikissa yrityksissä, mutta laajalti — että myöskin Thaimaan päässä. Siinä oli paljon sellaista, joka ei kestänyt päivänvaloa. Onneksi jo tämän hallituksen aikana se systeemi muokattiin aivan uudeksi. Se toki vaikuttaa siihen, miten koko toimiala voi toimia, mutta ei liiketoiminta voi perustua siihen, että jatkuvasti työehtoja poljetaan. Eli se oli erittäin tärkeää, ja jos tämäntyyppisiä esiintyy muillakin aloilla, niin niihin on ilman muuta puututtava.

No, sitten lisäksi tähän vielä myöskin kuluttajavastuun. Eli kyllä meistä jokaisen pitää se ymmärtää, että jos meillä on lähipitseria, joka jatkuvasti myy kuuden euron pitsaa, niin siellä eivät varmasti ole työntekijöiden oikeudet kunnossa eivätkä mitkään muutkaan asiat. Eli silloin kannattaa myös sitä miettiä, ostaako sen palveluita, koska jokainen meistä voi myös itse vaikuttaa.

Arvoisa rouva puhemies! Ihan lopuksi haluan nostaa sen esille, että on esimerkkejä myös sellaisesta toimialasta, jolla työnantajat ja työntekijät yhdessä ovat tehneet todella paljon harmaan talouden kitkemiseksi ja reilujen pelisääntöjen saamiseksi työmarkkinoille. Nostan tästä esimerkkinä rakennusalan, jolla sekä työnantaja- että työntekijäpuoli ovat yhdessä miettineet niitä ratkaisuita, joilla siihen päästään kiinni. Sen takia siellä on esimerkiksi tilaajavastuulaki, siellä on veronumero, siellä on sellaisia käytäntöjä, joita muilla aloilla ei ole käytössä. Juuri sen takia harmaata taloutta on saatu kitkettyä ja parannettua rehellisten työnantajien asemaa, jotta he voivat myös maksaa työntekijöilleen sellaiset palkat kuin Suomessa kuuluu maksaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.07 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä on tärkeää keskustelua ollut ja tärkeä lakiesitys, joten ihan vielä tavallaan yhteenvetona muutamaa asiaa haluan tässä korostaa.

Hallituksen esityksessä viitataan hallitusohjelmaan, mutta tarve on puuttua työperäiseen hyväksikäyttöön ilman hallitusohjelman mainintaakin. Aiemmassa lainsäädännössä on ollut mukana syrjintäelementti, jonka takia monikaan tapaus ei ole edistynyt, koska sen osoittaminen on ollut hankalaa. Uusi lainsäädäntö selkeyttää tilannetta työperäisen hyväk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

sikäytön kohdalla. Muutoksen myötä myös muihin kuin ulkomaalaisiin kohdistuva kiskonta olisi selvemmin rangaistavaa, kun syrjäntäelementtiä ei enää olisi. Siten esimerkiksi nuoriin tai vammaisiin työntekijöihin kohdistuvaan hyväksikäyttöön voitaisiin puuttua nykyistä paremmin. Kannatan siis ehdotettuja muutoksia, mutta ne ovat sellaisinaan riittämättömiä. Hallituksen tulisi tehdä vielä enemmän työperäisen hyväksikäytön estämiseksi.

SDP on sitä mieltä, ettei kilpailua pidä käydä palkkoja polkemalla, liian pitkiä työpäiviä vaatimalla tai muutenkaan työntekijöiden oikeuksia heikentämällä. Kiskontaa työelämässä koskevan sääntelyn ajantasaistaminen ei poista tarvetta muun muassa palkkavarkauden kriminalisoinnille eikä ammattiliittojen kanneoikeudelle. Myös viranomaisten toimintaedellytysten pitää olla kohdallaan työperäiseen hyväksikäyttöön puuttumiseksi.

Palkkavarkauden kriminalisointi olisi tärkeää, niin että siihen voitaisiin puuttua tehokkaammin. Alipalkkaus on yleisimpiä työperäisen hyväksikäytön muotoja, ja ehdotettujen sääntelyjen ulkopuolelle jää edelleen suuri osa alipalkkauksista.

Ammattiliittojen kanneoikeus on tärkeä asia, ja myös ministeri Meri on itse lokakuussa 2025 todennut kannattavansa sitä, samoin perussuomalaiset vielä vaalien alla. Kanneoikeudella tarkoitetaan sitä, että ammattiliitto voi nostaa oikeudessa kanteen työntekijän puolesta. Tämä mahdollistaa epäkohtiin puuttumisen myös silloin, kun työntekijä ei itse uskalla tai osaa tuoda asiaa esille. Työntekijän ei siis tarvitse erikseen antaa suostumustaan siihen, että asiaa käsitellään tuomioistuimessa silloin, kun kyseessä on ammattiliittojen kanneoikeuden voimassaolo.

Uhrien lisäksi työperäinen hyväksikäyttö haavoittaa tervettä kilpailua ja rehellisesti toimivia yrityksiä. Myös yhteiskunta häviää, kun verotuloja jää saamatta ja lailliset markkinat vääristyvät. Tällä hetkellä työperäinen hyväksikäyttö on liian kannattavaa, sillä kiinnijäämisriski on matala ja sanktiot pieniä.

Joten lopuksi vielä totean, että tämä esitys, mitä nyt käsitellään, on tervetullut, mutta tarvitaan vielä enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.10 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tulin tänne korokkeelle, kun täällä ei tarvitse koko aika tuijottaa kelloa. Kun seisoo tuolla, niin pitää katsoa aina kelloa niin tarkasti.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä pari semmoista näkökulmaa, joita tässä ei ole tullut.

Kun me rakennetaan tässä nytten kovempia sanktioita ja seuraamuksia, jos tekee tällaisia rikoksia, niin täytyy sitten katsoa, että meillä on se alkupää kunnossa. Siellä esimerkiksi nyt tämä työehtosopimusjärjestelmä on aika isossa roolissa, kun katsotaan, minkälaisilla palkoilla täällä tehdään. Edustaja Satonen hyvin tuossa kuvasi, että Suomessa tehdään suomalaisilla työehdoilla, ja työehtosopimukset ovat niissä keskeisessä roolissa. Sen vuoksi työehtosopimuksen kattavuuskysymys on tässä yhtenä semmoisena isona asiana, se, että me saamme levitettyä työehtosopimuksia laajasti ja saadaan niitten kautta määriteltyä työehdot ja sitä kautta päästään näihin asioihin kiinni.

Sitten tässä on myös sellainen näkökulma, että nyt kun tätä käsitellään, niin siellä myöskin syntyy tilanteita, että palkkaturvaan tulee vaatimuksia. Nyt kun tässä tulee todettu syyllisyys, niin silloin henkilölle, joka on menettänyt palkan, palkkaturvassa tätä aikaa pidennetään, että on mahdollisuus saada sieltä palkkaturvasta korvauksia, jos työnantaja ei sitä kykene tekemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

Sitten tämä tuo siihen sellaisen näkökulman, että tämä madaltaa kynnystä, että tästä asiasta puhutaan yhteiskunnassa. Enää pitää madaltaa kynnystä puuttua näihin kysymyksiin, ja se on tässä myös tärkeä asia.

Se, mistä tänään ei ole kauheasti puhuttu, on se, että meillä on verrokkimaita tässä aika paljon, ja olisi hyvä katsoa, mitä siellä tapahtuu näitten asioitten osalta. Ja sitten on se, että kun tämä on yli rajan menevää rikollisuutta, yli rajojen menevää toimintaa, niin kuinka paljon tässä pystytään tekemään yli rajojen yhteistyötä. Se alue on näitten asioitten esille nostamisessa myöskin tärkeä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on tässä tarpeellinen, ja se tulee hyvään kohtaan tässä, kun näitä rangaistuksia kovennetaan ja liiketoimintakieltoja on mahdollista määrätä. Tässä päästään eteenpäin.

Sitten tämän osalta voi sanoa, että palkkojen näyttämässä meillä on vielä töitä, ja niiden näkyväksi saattaminen on tärkeä osa. Itse näen, että työehtosopimustoiminta on tässä mielessä avainasemassa.

Sitten kun katsotaan ammattiliittoja — kun edustaja Satonen puhui ammattiliitoista — niin minä tiedän kaksi isoa ammattiliittoa, joissa on ihan yksiköt tätä varten, että ne seuraavat tätä toimintaa ja valvovat näitä ja sillä tavalla auttavat suomalaista yhteiskuntaa myös sillä, että ne verot ja sosiaaliturvat tulevat maksettua, mutta ennen kaikkea ne auttavat niitä ihmisiä, jotka niissä olosuhteissa työskentelevät, ja samalla sitten rehellisiä yrittäjiä, tekevät siitä sellaisen, että puliveivarifirmat eivät pärjäisi. Tämä on tärkeä kokonaisuus tässä näin.

Sitten huolta kannetaan työsuojeluviranomaisten ja poliisin resursseista. Toivottavasti poliisi laittaa näitä erikoistoimintoja sellaisiin yksiköihin, joissa tieto jakaantuu, niin ne pääsevät paremmin kiinni, koska tämä on semmoista rikollisuutta, johon on aika vaikea päästä kiinni, ja sitten on se, että se saadaan näkyväksi.

Hyvä lakiesitys, ja vielä lisää tarvitaan. Minä luulen, että täällä eduskunnassa kun tätä käsitellään nytten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ja sitten lakivaliokunnassa, joka on mietintövaliokunta, niin me saadaan tähän hyvää taustoitusta. Toivon mukaan niitä asioita, joita tässä lakiesityksessä ei ole vielä huomattu, me saadaan vielä täällä korjattua. Sen verran hyvää yhteistyötä tämän osalta on ollut, että toivon, että me pystymme tätä myös yhdessä tarkentamaan niiltä osin kuin se on tarpeellista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Satonen.

17.14 Arto Satonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä ihan lyhyesti otan kiinni edustaja Lylyn puheenvuorosta, kun hän puhui tästä kansainvälisestä osuudesta:

Se on ihan totta, että tämä rajat yli tapahtuva yhteistyö on näissä asioissa tosi tärkeätä. Muistan itse asiassa siltä ajalta, kun olin työministerin tehtävässä, että Suomi ja Viro taisivat olla ensimmäiset maat, jotka hyödynsivät tätä eurooppalaista muistaakseni ELA-nimistä järjestöä niin, että tiettyjä rakennustyömaita ratsattiin yhdessä suomalaisten ja virolaisten viranomaisten kesken. Ylipäätään se, että meillä tiedonkulku erityisesti Suomen ja Viron välillä on saatu toimivaksi, on erittäin hyvä.

Senkin takia, että tässä onnistuminen edellyttää myös tätä kansainvälistä yhteistyötä, minusta on ollut todella hyvä asia se, jonka itse asiassa edellinen hallitus aloitti ja jota tämä nykyinen on jatkanut, että on valittu nämä työperäisen maahanmuuton kohdemaat. Sehän ei estä sitä, ettei voida jostain muualtakin tulla, mutta kun on valittu ne kohdemaat — tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2026 vp

hetkellähän ne ovat Intia, Filippiinit ja Vietnam, käytännössä ne kolme, joista tulee — ja kun sieltä tulee suurempi osa sitä väkeä tai sanotaan, että lähinnä kohdistuu niihin maihin se työperäinen maahanmuutto, joka Suomeen tulee, niin silloin meidän on helpompi myöskin heidän viranomaistensa kanssa tehdä sitä yhteistyötä. Juuri sen takia myös ministeritasolla on näitä yhteistyöverkostoja avattu ja tavattu kollegoita sieltä ja näin poispäin, jotta saadaan nämä pelisäännöt selkeiksi ja ennen kaikkea saadaan ne tulijat ymmärtämään sitä, miten tämä suomalainen työelämä toimii, mitkä pelisäännöt täällä ovat ja nimenomaan että täällä ei tarvita mitään välikäsiä vaan täällä voidaan suoraan työnantajien palvelukseen tulla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.